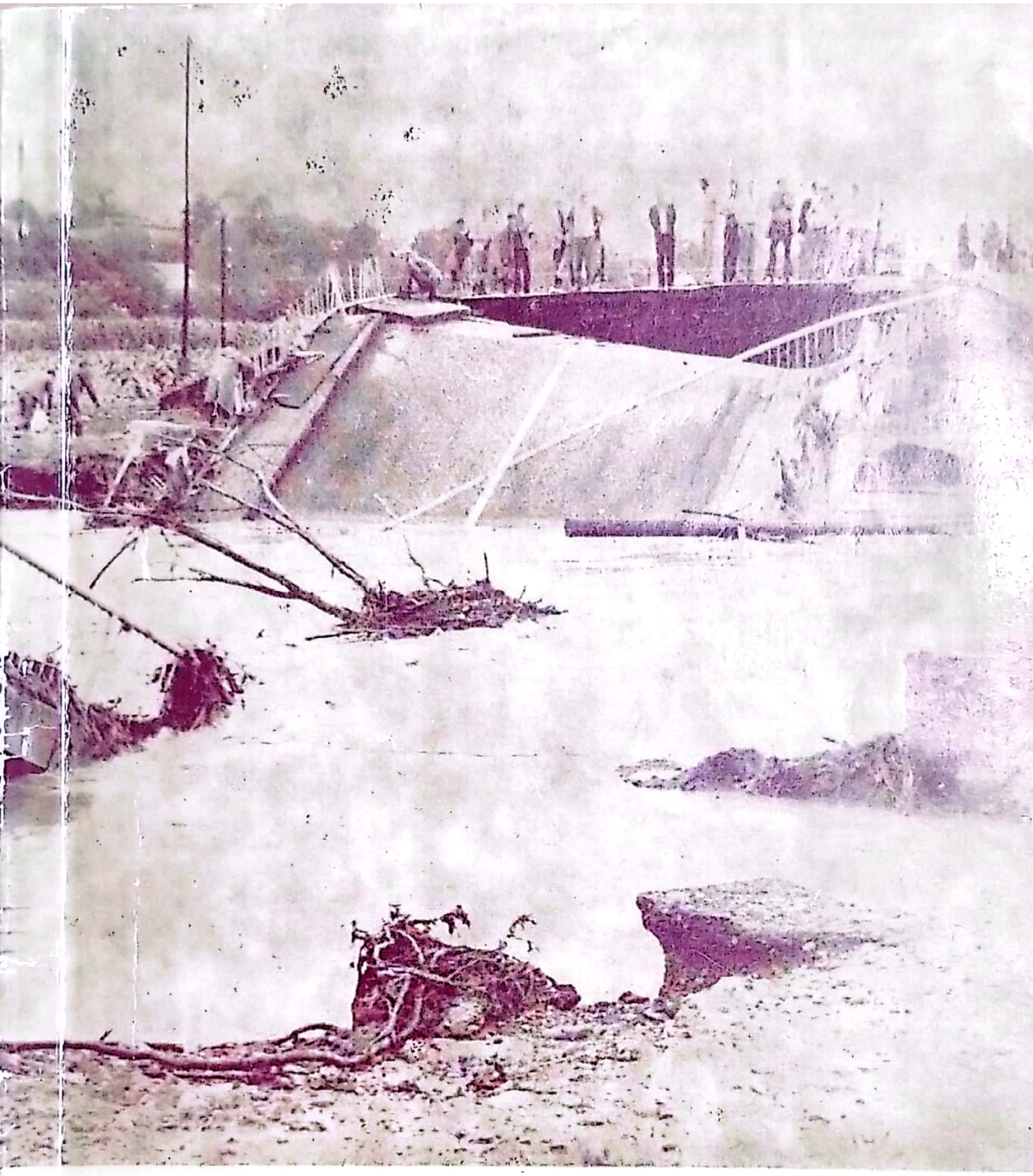

tešanj

ljeta 1976.

Izdavač:

NARODNI UNIVERZITET TEŠANJ

Redakcioni odbor:

Alija GALIJAŠEVIĆ
Boško JELIĆ
Rifat KANTIĆ
Pejo LUKIĆ
Rizah MULABDIĆ
Sead A. SMAILBEGOVIĆ
Smail F. TERZIĆ

Glavni i odgovorni urednik:

Smail F. TERZIĆ

Tekstove napisali:

Alija GALIJAŠEVIĆ
Rifat KANTIĆ
Smail F. TERZIĆ

Fotografije:

Osman KIKIĆ

POPLAVA

(ILI: NE PONOVILO SE)

UMJESTO PREDGOVORA

Opština Tešanj se nalazi u sjeveroistočnom dijelu SR Bosne i Hercegovine, gdje na prostoru od 223 km² i u 40 naseljenih mjesta živi oko 38.000 stanovnika. Područje je izrazito prenaseljeno. Na jednom km² živi u prosjeku 170 stanovnika.

Grad Tešanj je smješten na padinama brežuljaka i u nešto proširenoj dolini rijeke Tešanjke, desne pritoke Usore. Ima oko 6.000 stanovnika. Naselje ima karakteristike vrijedne istorijsko-ambijentalne sredine, posebno u uslovima savremene urbanizacije. Osim Tešnja veća naseljena mjesta su Jelah i Tešanjka.

U predistorijskom periodu Tešanj i njegova šira okolina, pouzdano se može tvrditi, igrao je značajnu ulogu. Iako sistematskih arheoloških ispitivanja nije bilo, na više lokaliteta otkrivena su oruđa i ukrasni predmeti od bronze, stari nekoliko hiljada godina.

Na području Gradine nađeni su tragovi rimske opeke pa se može osnovano pretpostavljati da su na mjestu današnje tvrđave imali svoje utvrđenje Iliri, a vjerovatno i Rimljani. Po dolasku Slavena oni su ove utvrde iskoristili za svoje nastambe.

»Tešanj je bio sjedište bana i vojvode od Usore. Grad će biti pripojen Bosni od prvog bosanskog bana. Poslije krstaškog pohoda ugarskog kralja Andersa protiv bana Ninoslava, čiji ga sin Sebislav predade 1232. godine.

Godine 1410. bi utvrđenje Tešanj darovano od Sigismunda grofu Gara«.[1])

Grad Tešanj u Župi Usora prvi put se u pisanim dokumentima spominje 1461. godine. Pominjanje ovog grada vezano je za dva do-

[1]) »Bosanski glasnik« (Opća priručna i adresna knjiga za Bosnu i Hercegovinu), XVII, 1912, str. 435.

gađaja: prvi od 23. marta 1461. godine odnosi se na papin oprost vjernicima koji posjete crkvu Sv. Jurja u Tešnju i drugi od 18. septembra 1461. godine, po kojem posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević svojom poveljom poklanja grad Tešanj svom stricu Radivoju, iz čega bi se dalo zaključiti da je tešanjski grad spadao u krunska dobra kojima je kralj raspolagao. Iz ovog i kasnijeg perioda sačuvan je veći broj ikona, od kojih neke imaju posebnu vrijednost.

Tešanj je konačno pao pod Turke oko 1520. godine mada je i ranije u kratkim navratima u njega upadala turska vojska. Grad je u početku pripadao kadiluku Brod (Travnik), a iza 1556. godine postao je samostalan kadiluk. U to vrijeme počinjao je njegov uspon što pokazuju podaci o broju kuća. Naime, u trećoj deceniji XVII vijeka bilo je 200 kuća, 1635. godine 300, a već 1879. godine Tešanj je imao 1221 kuću sa 5.372 stanovnika. Grad je u svom rastu postao upravni, zanatski i trgovački centar šireg područja za čitave turske vladavine. Tešanj je od kraja XVII vijeka zauzimao značajno mjesto u odbrambenoj liniji turskih granica s obzirom na pritisak Austrije poslije turskog poraza kod Beča. Da je bio značajno uporište kazuje i podatak da prilikom opsade grada 1697. godine princ Eugen Savojski nije uspio da ga osvoji iako je sa svojom vojskom došao čak do Sarajeva. Nešto kasnije (1699. godine) formirana je Tešanjska kapetanija. U Tešnju 1833. godine otvorena je osnovna škola jedna od prvih u Bosni i Hercegovini.

Tešanjsku čaršiju je 1893. godine zahvatio veliki požar i znatno je uništio.

Ipak, sačuvani su: Ferhadbegova džamija, podignuta prije 1564. godine, pomenuta stara tvrđava, na kojoj se otpočelo sa djelimičnom restauracijom, Sahat-kula podignuta početkom XVII vijeka, jedan broj starih dućana s ćepencima, više objekata sa starobosanskom arhitekturom, više pisanih starih dokumenata i drugi spomenici.

Poznato je da je Austro-Ugarska Monarhija iz posebnih strateških i ekonomskih interesa izdašno ulagala kapital na teritoriji BiH u izgradnju željezničkih pruga i puteva i industrijskih preduzeća. To je omogućavalo prodiranje kapitalističkih društvenih odnosa. Međutim, Tešanj je bio jedan od gradova koji je to najmanje osjetio. Izgradnjom željezničke pruge Bosanski Brod — Sarajevo 1882. godine, Tešanj je ostao po strani glavne magistrale, a grad počinje da konstantno pada. To se vidi i prema broju stanovnika kojih je u Tešnju 1912. godine bilo svega 2.781. Među iseljenim stanovnicima najveći broj su bili trgovci i zanatlije što je značilo i određeno odlivanje kapitala. U ovom periodu Tešanj su pogodili i požari i to u dva navrata 1893. i 20. avgusta 1905. godine.

Poljoprivreda, trgovina i zanatstvo bile su osnovne privredne grane. Na osobitom glasu bila je šljiva koja je imala prodaju u svim dijelovima Austro-Ugarske Monarhije. Samo 1906. godine iz tešanjskog kraja izvezeno je u inostranstvo 743 vagona suhe šljive.

Od značajnijih komunalnih objekata u to vrijeme izgrađen je 1912. godine gradski vodovod iako je vodovod u ovom naselju star preko 300 godina.

Opšta stagnacija, bolje reći nazadovanje, zahvatilo je Tešanj u periodu između dva rata, a posebno kada je grad iz političkih razloga prestao da bude sjedište sreza. Ova odluka je bila kratko na snazi ali je negativno uticala na njegov razvoj.

Iako predratni tešanjski kraj sa sitnom trgovinom i zanatstvom nije pružao uslove da se formira radnička klasa, uticaj Komunističke partije i SKJ bio je veoma velik. U Tešnju je KPJ već pred II svjetski rat vodila organizovanu akciju na okupljanju svih naprednih snaga, posebno omladine u borbi protiv nenarodnog režima i rastučeg uticaja fašizma. U prvim danima borbe okupatora i domaćih izdajnika na području bivšeg tešanjskog sreza postojala je partijska organizacija SKJ. Pokret je u ovom kraju dobijao sve više pristalica, a od prvih dana uslijedilo je upućivanje već pripremljenih grupa omladine u narodnooslobodilačku borbu. U selu Vitkovci 1941. godine formirana je Prva partizanska četa, a tokom rata u Teslićko-tešanjskom partizanskom odredu i brigadama 53. narodnooslobodilačke udarne divizije i drugim učestvovalo je 2.800 boraca s ovom područja. Njih oko 300 i oko 120 žrtava fašističkog terora dali su svoje živote za slobodu.

Za vrijeme rata poznato gostoprimstvo i solidarnost ljudi ovog kraja došlo je do izražaja, jer su domovi stotine domaćinstava bili otvoreni za veliki broj izbjeglica, posebno žena i djece, koja su za duže vrijeme prihvaćena i zbrinuta.

Prvih dana poslije oslobođenja Dom ratne siročadi u Tešnju prihvatio je oko 500 djece poginulih roditelja iz raznih krajeva BiH gdje su završili Osnovnu školu i Nižu realnu gimnaziju.

Tešanj je prvi puta oslobođen 21/22. jula 1944. godine, a konačno 9. septembra iste godine. Ovaj dan se slavi kao opštinski praznik.

Narodna vlast formira se dolaskom prvih partizanskih jedinica u ovaj kraj. U prvoj polovini 1944. godine formirani su narodnooslobodilački odbori u početku za srez Tešanj i Teslić, a zatim samo za srez Tešanj. Formirana su i ostala sreska rukovodstva: Sreski komitet KPJ, Sreski odbor narodnooslobodilačkog fronta i drugi sreski organi. U Tešnju je Sreski NOO djelovao sve do ukidanja srezova u SR Bosni i Hercegovini.

Značajno je istaći da zajedništvo, jedinstvo i sloga kao i međusobno pomaganje između Muslimana, Hrvata i Srba ovdje ima duboko korijenje, a dobri odnosi nisu nikada bili ozbiljnije narušeni, pa čak ni za vrijeme rata.

Opština Tešanj je konačno oslobođenje zemlje dočekala s vrlo niskom materijalnom osnovom. Ali život u slobodi donio je neviđeni entuzijazam s kojim se u uslovima neimaštine uspjelo obnoviti porušeno i nadoknaditi izgubljeno. Tešanjski srez je u to vrijeme i kasnije dao desetine brigada koje su na gradilištima širom zemlje davale svoj doprinos obnovi i izgradnji naše zemlje.

Ubrzo je došlo do osnivanja malih zanatskih radionica koje su postepeno prerastale u manje i srednje razvijena preduzeća. Snažniji razvoj u ekonomskom pogledu otpočeo je prelaskom na komunalni sistem, a posebno od 1960. godine. Za relativno kratko vrijeme sprovodeći politiku Saveza komunista radni ljudi i građani tešanjske opštine ostvarili su krupne rezultate u razvijanju samoupravnih socijalističkih odnosa i podizanju materijalne osnove udruženog rada.

Ilustrovaćemo ovaj brz razvoj i napredak samo s nekoliko podataka. Nije davno bilo kada je na području opštine bilo 80% nepismenog stanovništva, dok sada osnovne škole pohađa preko 8.500 učenika, a Gimnaziju »Musa Ćazim Ćatić« i Školu sa praktičnom obukom preko 800 učenika. Zdravstvene usluge stanovništvu prije 15 godina pružao je samo jedan ljekar, danas Dom zdravlja »Izudin Mulabećirović — Izo« u Tešnju u svojim dispanzerima i 8 terenskih ambulanti i sa specijalizovanim službama pruža usluge sa 18 ljekara i oko 80 drugih medicinskih radnika.

Tešanjska sela su doživjela potpuni preobražaj. Do svakog od njih može se stići automobilom; elektrificirana su prije sedam-osam godina sva sela. Više od 90% stambenih objekata podignuto je poslije oslobođenja, a opremljenost najvećeg broja ovih domaćinstava gotovo da se ne razlikuje od onih u gradu.

Teritoriju opštine presijecaju savremeni putevi u dužini od blizu 50 kilometara, za što su uložena značajna vlastita sredstva i sredstva društvene zajednice.

Razvijeni su različiti oblici samoupravnog organizovanja u raznim organizacijama, mjesnim zajednicama i opštini u cjelini. Za pojedine oblasti društvenog života formirane su samoupravne interesne zajednice i to u obrazovanju, kulturi, fizičkoj kulturi, socijalnoj i dječijoj zaštiti, stambeno-komunalnoj djelatnosti, za oblast poljoprivrede kao i osnovne zajednice za zdravstvenu zaštitu i usmjereno obrazovanje u sastavu regionalnih zajednica.

Svoju punu afirmaciju doživljava delegatski sistem, a dosljedna primjena Zakona o udruženom radu još više će unaprijediti samoupravne socijalističke odnose.

Formirane su snažne jedinice teritorijalne odbrane a jedinice civilne zaštite potvrdile su svoju dobru organizovanost i pripremljenost u više navrata, posebno u vrijeme katastrofalnih poplava.

Bogati duhovni život i stvaralaštvo u ovoj sredini je tradicija. Ove vrijednosti su u naše vrijeme dobile novi kvalitet i nove sadržaje. Za rezultate koji se ostvaruju u bibliotekarstvu (biblioteke u Tešnju prije poplave raspolagale su fondom od oko 70.000 knjiga) pozorišnom amaterizmu (prva predstava je izvedena još 1865. godine) i izdavačkoj djelatnosti i drugim djelatnostima, dobijena su brojna priznanja.

Na ulazu u Tešanj — 24. jula 1976.

Osim povremenih izdanja iz oblasti književnih ostvarenja, među kojima i sabrana djela pjesnika Muse Ćazima Ćatića, obezbjeđuje se stalno izlaženje humorističkog lista »Bockalo« koji je prevazišao okvire opštine i školski list »Neven« koji neprekidno izlazi 20 godina. Za Tešanj je vezano niz kulturnih manifestacija, a Republički festival humora i karikature treba da postane tradicionalan.

Postignuti rezultati u svim ovim oblastima ne bi mogli biti ostvareni bez velikih napora i postignutih rezultata u razvijanju materi-

jalne baze opštine, odnosno bez podizanja i razvijanja privrednih djelatnosti. Orijentacija na vlastite mogućnosti pri čemu su korišteni različiti oblici mobilizacije vlastitih snaga, u radnim kolektivima i putem samodoprinosa radnih ljudi i građana, i uz pomoć šire zajednice dali su značajne rezultate. Danas materijalnu osnovu daljeg razvoja čine prije svega postojeće radne organizacije koje svojim razvojem mogu omogućiti ukupan brži razvoj opštine.

Fabrika pumpi i prečistača »Pobjeda« proizvodi pumpe za vodu, pumpe za ulje, prečistače ulja i vazduha za motorna vozila. Ovaj kolektiv ima dugogodišnju saradnju i kooperaciju s finalnim proizvođačima motora i motornih vozila u Jugoslaviji, a sve više se razvija proizvodnja za izvoz. Sada je u fazi proširenje kapaciteta, kolektiv zapošljava oko 600 radnika, a nalazi se u sastavu »UNISA« Sarajevo, u svojstvu Radne organizacije.

Tvornica autosvjećica »Energoinvesta« Sarajevo proizvodi komplet autosvjećica i proizvoda industrijske keramike. Zapošljava 370 radnika, a kapacitet Tvornice je 10 miliona komada autosvjećica za sve tipove vozila na jugoslovenskom tržištu.

Fabrika konfekcije »Napredak«, OOUR Kožarskog kombinata »Visoko«, proizvodi tekstilnu i kožnu galanteriju, zapošljava oko 270 radnika. Sada je u završnoj fazi rekonstrukcija i modernizacija sa značajnim vlastitim ulaganjima.

Tvornica čarapa je OOUR Tvornice »Bosna« Bosanski Brod, proizvodi vunene i sintetičke čarape. Zapošljava 250 radnika.

Industrija namještaja »Ukus« je u sastavu »Krivaje« Zavidovići, u svojstvu OOUR, zapošljava oko 200 radnika, a proizvodi za domaće tržište i za izvoz.

Građevinsko komunalno preduzeće »Univerzal«, OOUR GP »Izgradnja« Zenica, zapošljava 230 radnika. Osim građevinarstva bavi se proizvodnim zanatstvom i održavanjem komunalnih objekata na području opštine.

Industrija građevinskog materijala »Usora« je proizvođač cigle i crijepa kapaciteta oko 180 miliona komada, a podmiruje regionalne potrebe za ovim proizvodima. Zapošljava oko 150 radnika.

Fabrika kožne galanterije »Sloga« proizvodi kožnu galanteriju i HTZ opremu. Zapošljava 140 radnika.

Radna organizacija »Zadružni magazin« ima u svom sastavu osnovne organizacije udruženog rada, poljoprivreda i saradnja sa selom, trgovinu na malo, kao i transport, a posluje u sastavu UPI Sarajevo. Zapošljava 400 radnika.

U oblasti trgovine na području opštine posluje i Distributivni centar, OOUR UPI Sarajevo, kao regionalni centar za snabdijevanje osnovnih organizacija udruženog rada UPI Sarajevo i drugih.

Ugostiteljsko preduzeće »Zvečaj« posluje kao OOUR, radne organizacije UPI Sarajevo, koja gazduje svim ugostiteljskim objektima u društvenom sektoru na području opštine uključujući i Hotel »B« kategorije u Tešnju i izletničko-rekreacioni centar Kiseljak.

Postojeći smještajni kapaciteti kao i izgradnja novih, uz kulturno-istorijske znamenitosti Tešnja, pružaju mogućnost za razvoj turizma.

Iako su posljednjih godina u razvoju materijalne osnove ostvareni zapaženi rezultati, za tešanjsku opštinu je karakteristično da spada u nerazvijena područja SR Bosne i Hercegovine. Tako nivo zaposlenosti (9%), dohotka po stanovniku (6.800) i budžetske potrošnje u 1975. godini nije dostizao ni 60% prosječnog nivoa razvijenosti u SR Bosni i Hercegovini mjeren istim ovim pokazateljima.

U narednih pet godina realno se predviđa smanjenje razlike u nivou razvijenosti, ali će ova razlika i tada biti još uvijek znatna. Tako, upoređujući planirani porast društvenog proizvoda po stanovniku do kraja 1980. godine u opštini i SR BiH i drugih pokazatelja proizilazi da bi nivo razvijenosti opštine Tešanj na kraju 1980. godine dostigao 78% prosječne razvijenosti Republike.

Katastrofalne poplave koje su zadesile područje opštine u julu i avgustu 1976. godine u kojima je 9 lica izgubilo živote i kojom prilikom su najveće štete pretrpjela naseljena mjesta Tešanj i Tešanjka kao i privredne radne organizacije imaće svog znatnog uticaja na dinamiku ostvarenja ranije utvrđenih programa razvoja u svim djelatnostima u opštini, a time i na brže prevazilaženje ekonomske nerazvijenosti. Međutim, vlastitim naporima i uz pomoć šire društvene zajednice, što je već do sada dalo značajne rezultate, ove posljedice i teškoće, nadamo se, biće uspješno savladane.

PAKAO U PONOĆ

Petak, 23. jula 1976. Crni petak za tešanjski kraj. Za Tešanjku, naselje s nešto više od hiljadu žitelja, pogotovo.

Julska noć polako se spuštala nad dolinom. Mirna. Kao svaka ljetna. Omer Mešić ispratio snahu i unuče do autobuske stanice: vrijedni putar Šemso Ibrahimkadić polako se vraćao iz Tešanjke, u svoje selo, Medakovo. Vraća se od stogodišnje majke Have koja je ostala još tu noć da prespava kod kćerke i zeta; Safet Ćahajić, po

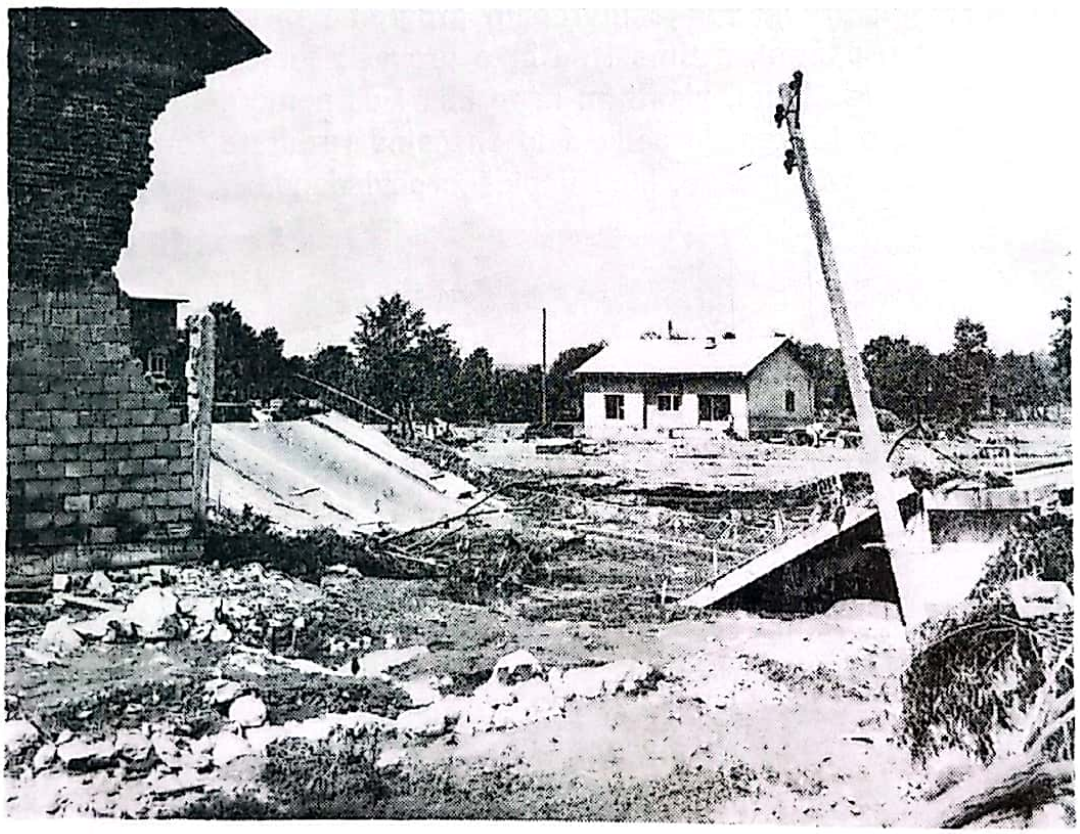

Podivljala Tešanjka je »presjekla« most

dolasku iz Zagreba, sa ženom Hadžijom i s četiri kćerke (Hajrija — devet godina, Hana — šest, Hanča — četiri i Zekija — dvije i po godine) krenuo »škodom« na sijelo u susjedno selo...

S prvim mrakom — kiša. Jaka. Iz vedra neba. I iz neba, i iz zemlje. Prolom. Ljudi uznemireni. Najava nesreće. Onda sirena zajauka. Vatrogasci, milicija, ljudi — sve hrli prema Tešanjci. Prema Medakovu.

Pred novim hotelom u Tešnju dvojica Sarajlija se bore da spasu automobil. Nestade struje. Mladiću, koji je nastradao spasavajući tuđu imovinu, ljekar Abdulkerim Mulasmajić ukazuje pomoć pri svjetlosti svijeće.

Neko poviče da je u Tešanjci najgore. Da je bujica odnijela most preko rijeke, odsjekla ga takoreći. Cijelo naselje pod vodom. I mrtvih ima!

Subota, 24. juli.

Dan tmuran. Sav u crnom. Nikada do danas Tešanjka nije imala toliko ljudi, a nikada toliko tuge. Najviše je ucviljena rodbina Safeta Ćehajića. Osmoro mrtvih. Kakva tuga!

Nekoliko omladinki prikupilo danas 1.900 košulja, pantalona, kaputa i druge odjeće. Samo u dvije-tri tešanjske ulice. Akcija prikupljanja odjevnih predmeta se nastavlja.

25. juli. Sunčana nedjelja. Ovdje niko ne stoji. Kao nekad, na omladinskim i radnim akcijama — svi rade. Ilija Jurišić, Salko Čamdžić, Ibrahim Bedak i drugi u Štabu civilne zaštite kažu da je prosvjetni radnik Nebojša Brković spasio svoje kolege Milijanu i Miroljuba Deletića, a milicionar Svetozar Ćućić grupu Roma kod igrališta »Pobjeda«.

Još nisu pronađena tijela tri osobe.
Javljaju da se Safet Ćehajić dobro osjeća u dobojskoj bolnici.

26. juli.

Život se normalizuje.
Tako danas. I ostalim danima.

27. juli.

Dan ustanka naroda i narodnosti BiH proslavljen u radnoj atmosferi. Omladina, pioniri, stariji, svi u brigama, radi se na raščišćavanju. Čuje se ono: uraaaa!

14. avgust.

Opet kiša. Kritična tačka. Ali....

NA LICU MJESTA

TRAGEDIJA TEŠANJKE

Čuveno po dobrim i vrijednim ljudima, po bujnim voćnjacima i plodnoj ravnici, naselje Tešanjka, nadomak, s jedne strane Doboja, a sa druge strane Tešnja, postalo je od sinoć poprište stradanja. Opustoši ga istoimena rječica Tešanjka, gotovo, nečujni, oveći potok, pojačan sinoć kratkotrajnom provalom oblaka. Naglo porasla među brdima, negdje još kod Tešnja, za oko četiri metra iznad svoje normalne, inače bezazlene visine, Tešanjka se tako svom svojom silinom i bijesom pred ponoć sručila u pospano selo i već u prvom naletu odnijela osam života, mnogo stoke i objekata i sve stečeno ljudsko dobro koje se našlo među zidovima muljem i vodom zalivenih kuća, odnese i život stoosmogodišnje starice Have Ibrahimkadić, o kojoj neki dan pročitasmo kao o, vjerovatno, najstarijem žitelju ovog kraja i život tačno stotinu godina mlađeg Nevzeta Ibrića . . .

Osvanu jutro. Stravična slika Tešanjke. Do juče naselje crvenih krovova, zgusnuto i ušoreno s hiljadu stanovnika koje se da obuhvatiti jednim pogledom, danas je vododerina.

Tešanjka je danas beživotna.

Sve se vinulo na obližnje humke. Samo poneki mještanin, ispijen i okamenjen, kao u snu, prebire po mulju neupotrebljive ostatke svog pokućstva.

D. PARAVAC
(»Oslobođenje«, 6. jula 1976.)

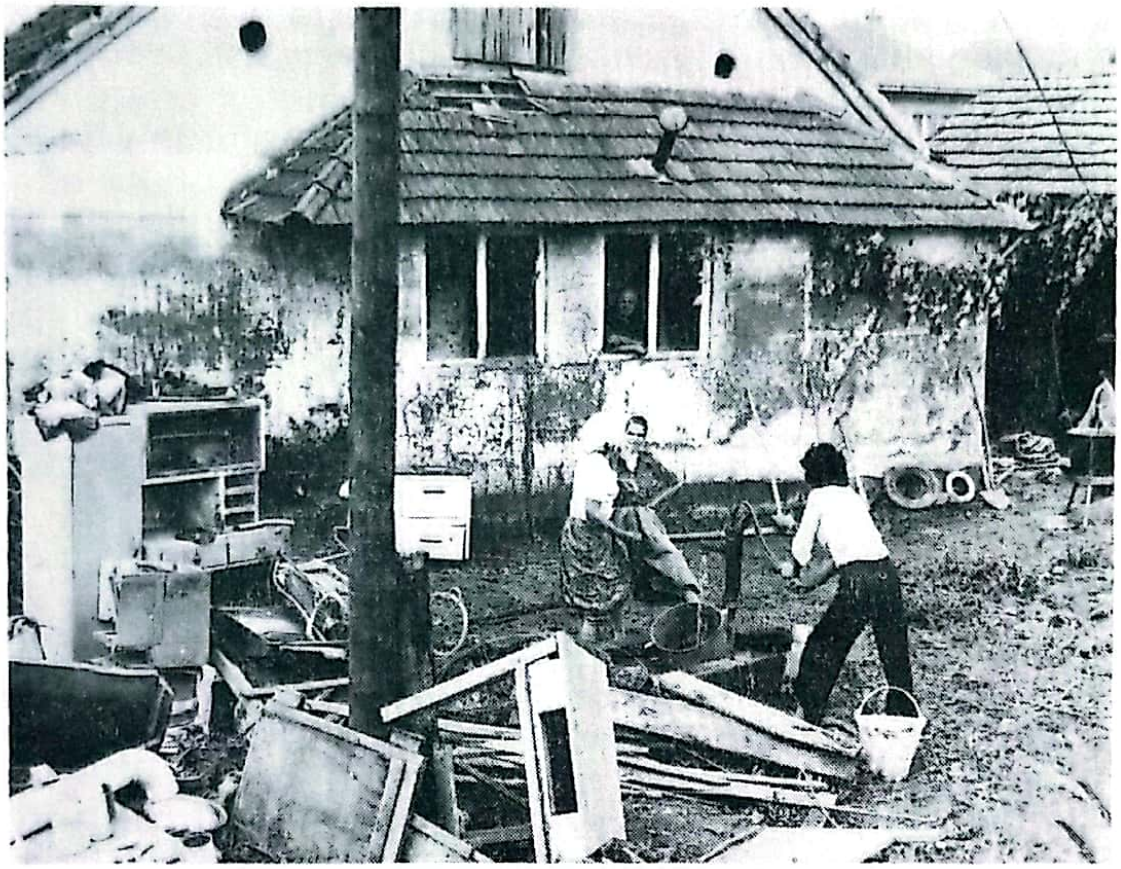

Pred kućom Omera Mešića

Ostala je živa glava; i kuće i pokućstva će biti

SVE NA NOGAMA

Oko 7 sati 24. jula održana je PRVA SJEDNICA OPŠTINSKOG ŠTABA ZA CIVILNU ZAŠTITU kojom je rukovodio predsjednik Skupštine opštine Alija GALIJAŠEVIĆ.

Radilo se veoma brzo i usvojeni ovi zadaci:

1. Mobilišu se sve jedinice civilne zaštite specijalne namjene iz mjesnih zajednica Tešanj i Tešanjka i ljudstvo organizacija udruženog rada.

Zadaci se znaju — danonoćno raditi

2. Obavezuju se sve organizacije udruženog rada, koje su pretrpjele štete, da organizuju svoje radnike u otklanjanju posljedica poplave i da se strogo vodi računa o higijensko-sanitarnim mjerama, kako ne bi došlo do pojave epidemije i drugih zaraznih bolesti.

3. Sve organizacije udruženog rada, koje su pretrpjele štetu, dužne su obrazovati interne komisije za procjenu nastalih šteta. Ove komisije obavezne su koordinirati s Opštinskom komisijom za procjenu štete.

4. Skreće se pažnja da su svi radni ljudi i građani opštine Tešanj dužni izvršavati svako naređenje i sugestiju Opštinskog štaba za civilnu zaštitu.

Građane nije trebalo ni moliti, ni tjerati. Radilo je i staro i mlado. Samo da se što prije život normalizuje.

Istog dana, 24. jula 1976. godine, održana je i sjednica IZVRŠNOG ODBORA SKUPŠTINE OPŠTINE na kojoj je usvojeno da Opštinsku komisiju za procjenu štete čini 15 članova i da odmah počne rad.

Izdvajamo zaključak ovog tijela od 25. jula kojim se kaže da se postradalim porodicama od poplave »u kojima ima ljudskih žrtava treba isplatiti jednokratna novčana pomoć u iznosu od po 5.000,00 dinara, a porodici Safeta Ćehajića, koji je ostao bez supruge i četvoro djece, milion starih dinara«.

Omladina se masovno odazvala pozivu

POLA METRA DO SMRTI

Radnik-invalid »Zadružnog magazina« Hakija SRKALOVIĆ, stigao je 23. jula oko 12 sati u Doboj. Bio u banji, negdje daleko, u Maaarskoj, liječio se, pa sa ženom i dvoje djece nestrpljivo čekao da se vidi sa svojim roditeljima, da sretne drugove, prijatelje...

U te ponoćne sate, po kiši i nevremenu, taksijem, kojim je upravljao Miroslav Arsenović, išli su dvadesetak kilometara na sat.

— Vidio sam Lukinu gostionicu i kao kroz maglu natpis TEŠANJKA, priča Hakija. Vozač zaustavi auto. Rekao bih da je pola »forda« bilo na mostu, a pola izvan njega. U kolima je bio i moj prijatelj iz kolektiva Muhamed Kadušić. Uzeo on djecu i ženu, do pasa u vodi, rve se, nadjačava, vidim ja to... Most samo što nije potopljen. I ja se nekako izvučem iz kola. Dva-tri metra sam se borio sa vodom, a onda strahovit tresak — ode most! I automobil.

Hakija Srkalović ničeg se više ne sjeća. Drugi pričaju da ga je Muhamed uprtio na leđa, unio u kuću Hasana Maglića, tamo je, vele, grlio djecu, buncao, a sutradan je pronašao stvari u automobilu, stotinjak metara od mosta.

Da su produžili put, samo koju sekundu, tragedija iz Tešanjke bila bi mnogo veća.

Ovako, smrt je izbjegnuta za pola metra.

LJUDSKE ŽRTVE

Osim materijalne štete koja se cijeni na preko 200 miliona dinara u nabujaloj Tešanjki našlo je smrt devet lica i to:

Hadžija ĆEHAJIĆ iz Novog Sela (29 godina), zatim njene kćerke Hajrija (9), Hana (6), Hanča (4) i Zekija od dvije i po godine; smrt je u mutnoj vodi našao i šestogodišnji Nevzet IBRIĆ i devetogodišnji Nedžad TOKMIĆ, a voda je iz kuće odnijela stoosmogodišnju Havu IBRAHIMKADIĆ.

Od posljedica, zadobijenih prilikom spasavanja članova porodice i pokućstva, u julskoj poplavi, sredinom avgusta podlegao je i 36-godišnji Agan IBRAHIMOVIĆ, iz Medakova.

U ovoj »škodi« petoro mrtvih

PORODICE, ŠKOLE, ĐACI...

Imena ne treba spominjati, ali koliko ima u Tešnju (i bližoj okolini) kuća, toliko je bilo onih koji su izrazili spremnost da prime u svoje okrilje ljude, žene, djecu, onih koji su ostali bez krova nad glavom.

Pažljivi hroničar, a tih dana bilo je dosta onih koji su bilježili sve što se događalo, zabilježio je i porodice iz Jelaha, Teslića, Maglaja i drugih naselja koji su slale telegrame, slale pisma i usmene

U Tešanjki je školski namještaj neupotrebljiv

obavijesti o tome kako će se »stisnuti u jednoj sobi, i učiniti gostoprimstvo svakome kome je topli ručak i udoban krevet potreban...«.

Tako je bilo u porodicama, tešanjskim, teslićkim, maglajskim, dobojskim, gračaničkim, lukavačkim ...

I dok su svi željeli pomoći, u školama u Tešnju, Medakovu, Tešanjki, u Srednjoškolskom centru prosvjetari su danonoćno radili na raščišćavanju, radili su samoprijegorno kako bi voda, i ono što iza nje ostane, ostavila što manje traga... I učenici su dali svoj doprinos ... O članovima Izviđačkog partizanskog odreda »Huso Hodžić« da se i ne govori; među prvima su u toku noći, te crne julske noći, stigli pred Fabriku pumpi i prečistača »Pobjeda«, ponudili svo-

Odmaralo se jedino primajući i jedući hranu

ju pomoć, mladalačku, svim kolektivima u Bukvi. I pomogli. Koliko su mogli. Dosta. Jer, u tim trenucima trebalo je što više onih koji imaju snažne mišice da prenesu mašine u »suhi dio fabrike«, da onemoguće nabujaloj rijeci da radi šta hoće ...

Vatrogasci su dali sve od sebe; pedest ih je bilo na licu mjesta, na prvi zvuk sirene ... Ostali: po zaduženju, u radnoj organizaciji, na ulici, tamo gdje se čekala njihova pomoć.

I svi su pomogli. I radnici SUP-a, jedinice teritorijalne odbrane. Rukama, automobilima, srcem.

Izlagali svoj život da bi spasli drugog.

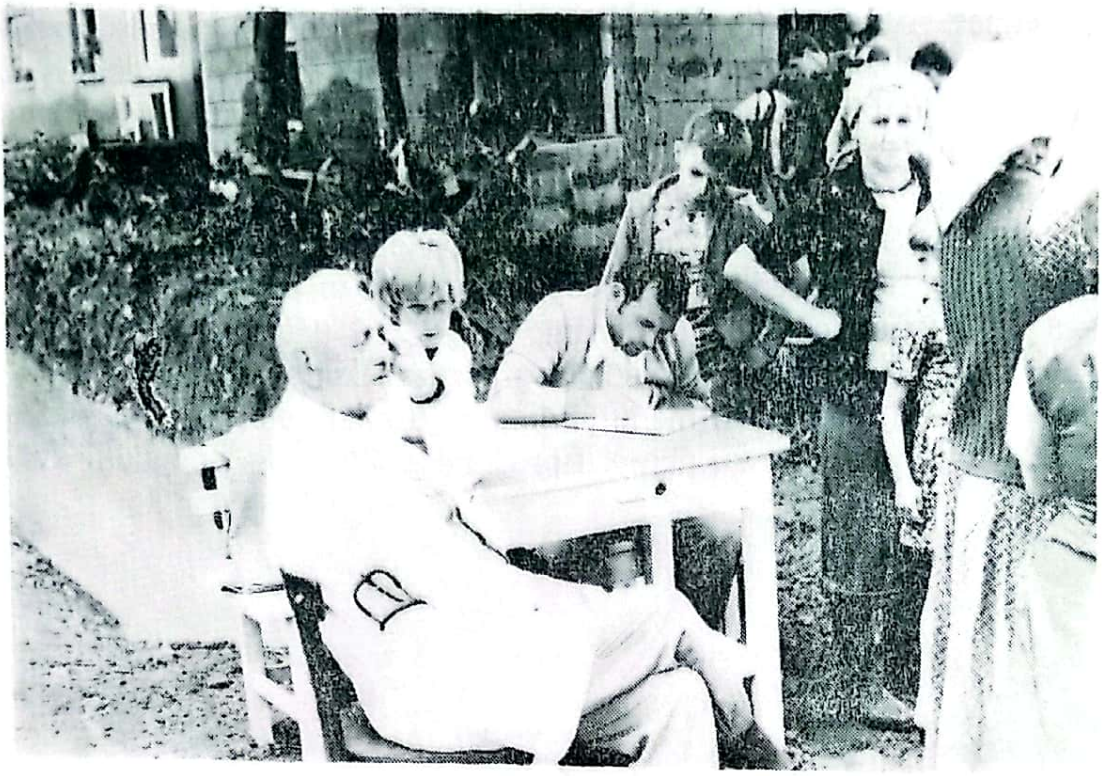

Ne, nije ovdje riječ o tešanjskim ljekarima i zdravstvenim radnicima. Oni su tih dana bili na licu mjesta, pomagali unesrećenima, a za dva-tri dana vakcinisali su gotovo sve stanovništvo u poplavljenim područjima i dezinfikovali sve vodoopskrbne objekte.

Zato bi bilo nepravedno bilo koga posebno isticati.

Međutim, sedamdesetogodišnji ljekar Nikola LJAHOV, zaslužuje da se o njemu nešto više kaže. On je penzioner, dugo godina radio u Tešnju, onda otišao kod svoje kćerke u Beograd, i ovog ljeta zaželio se Tešnja i prijatelja i došao. Drag svima.

LJEKARI

Došao na tugu.

Istog jutra stavio se na raspolaganje rukovodstvu Doma zdravlja »Izudin Mulabećirović-Izo« i kao u mladim danima, kada je desetine kilometara pješačio da bi u dalekom selu tešanjskog sreza pomagao bolesnom čovjeku, majci, djetetu, obavljao je poslove oko vakcinacije.

Plemenito, nema šta!

I ovaj primjer.

Sjednica Opštinskog štaba civilne zaštite u toku. Vrata se otvoriše i neko poluglasno reče:

— Evo, doktora, evo Fadila. Čovjek bio na moru, čuo za naš jad i došao. Hoće da radi bilo kakav posao. Može i fizički. Samo da pomogne.

I bilo je tako. Ljekar Fadil Mandžukić — Tešnjak, pomagao je svojim kolegama, a više žiteljima ove sredine. Petnaest dana, bez ikakve naknade.

H A R M O N I K A

Voda je nosila sve pred sobom; kuće, ljude, automobile, stoku. Sve na što je naišla.

Na poljani, odmah do ušća Tešanjke u Usoru, zanoćila grupa Roma. Uz vatru, do čerge, pred veče se veselili kako najbolje znaju. Onda — strahota. Voda. Konji usplahireni, oni sposobni već su djecu pobacali na topole, čerga je potopljena, ode sirotinja.

Sutradan, jedan od njih, mlad, lijep, zdrav, prilazi Štabovcu, pa će:

— Drug, ti iz Štab, ako jesi kaži?!

— Šta treba drugar, dali smo vam ćebad, ručali ste, sada se malo smirite, znamo, teško jest, ali . .

Rom zaplaka.

— A, moja harmonika, sa četrdeset basovi, osam registri, joooj!

— Šta, harmonika, sunce ti, prodera se aktivista, šta, u ovakvoj situaciji?! . . .

— Baš sada i treba. Hoću da svirim. Tugu da razbijem!

VODA, PUT, KLIZIŠTA...

Vode na pretek, a nema je za piće.

Cisterna »šeta« gradskim ulicama. »Trči« u Tešanjku, do Medakova i ne može, pa se ljudi u tom naselju snalaze kako umiju. Rano ujutro, kasno uveče negdje na Kapi (tu je godinama bila česma, voda, zvana Kapa) čuje se promukao glas dječaka Nedžada Korajlića (bilo je i drugih kojima je to bio vatrogasni zadatak): »Stigla cisternaaa, stigla vodaaa, voda za pićeee!«

Podivljala rječica nosila je sve pred sobom

To Šamčani, Dobojlije, Teslićani poslali što su mogli. Poslali, i vode, i hljeba, i odjeće. I drugi šalju. Od srca. Prijateljski.

A sve to mora okolo naokolo. Preko Jelaha. A, koliko juče, pred julske praznike, put od Tešnja do Tešanjke završen. Prostrt asfalt. Još samo da »zapucaju« prvi automobili. I da bude slavlja. Voda odnese sav trud vrijednih radnika »Doboj-puteva«. Trud nekoliko mjeseci. Odnese i odricanje građana, svih što čekaše asfalt »k'o ozeb'o sunca«. Ali . . .

Nema tu milosti.

Sve se ruši, ste otpada. I donosi nove štete.

— Ljudi, zemlja klizi! Klizi mi njiva! Ide!

Tako u mnogim selima. U Trepču, Medakovu, Rosuljama . . .

Odoše kuće. Štale, voćnjaci . . .

U Raduši isto tako. Klizišta gdje god skreneš.

Zato neki dan (19. maja 1977. godine) pišu Radušani Skupštini opštine:

»Molimo, uputite Komisiju, pod hitno što se kaže, pa da stručno obavi posao u vezi s klizanjem tla u reonu zvanom ŠABANOVO BRDO, u Gornjoj Raduši, iza Ilidže. Ovdje je, po našem mišljenju, opasno za stanovanje«.

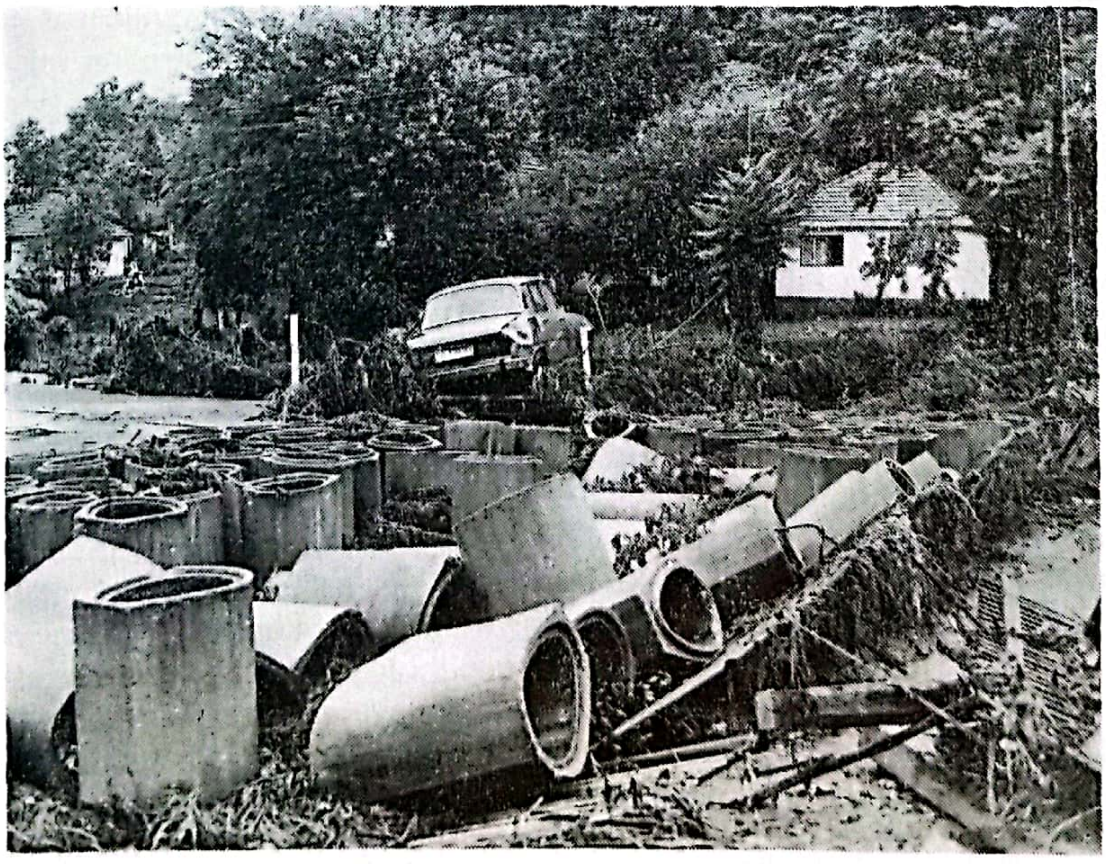

Ova »škoda« je bila tristo metara uzvodno

POMOĆ NE IZOSTAJE

Pod šatorom, po kojem udara kiša, grupa aktivista; svako radi svoj posao, a najviše se pažnje posvećuje bilježenju imena onih koji nude pomoć. Neko došao lično, neko telefonom obavještava šta i kako želi da pomogne, a iz Opštinskog štaba civilne zaštite javljaju ovako:

— Građevinsko preduzeće »Izgradnja« iz Zenice uputilo grupu stručnjaka za pregled i saniranje parnih kotlova u kotlovnicama u školama i drugim kolektivima. Primite ih i uputite na potrebna mjesta.

Udruženje vozača u Doboju odlučilo da prvog dana poslije poplave stavi na raspolaganje jedno vozilo, a »Park« iz Maglaja sav svoj vozni park; predstavnici Osnovne privredne komore, te Nijaz Tatarević, Beska Smailbegović i drugi odmah su angažovani na procjeni šteta na građevinskim i komunalnim i drugim objektima; u subotu ujutro radnici maglajske »Natronke« donijeli su 200 toplih obroka; radnici i stručnjaci Fabrike pumpi i prečistača »Pobjeda« i Tvornice autosvjećica odmah su angažovani na demontiranju, čišćenju mašina, opreme i instalacija u Industriji građevinskog materijala »Usora« u Jelahu kao i na procjeni štete u ovoj radnoj organizaciji; dvadesetak Toškovaca koji su se nalazili na pripremama u Omišu šalju telegram u kojem traže odgovor da li je potrebno da se odmah vrate kako bi pomogli u nastaloj situaciji. Jedan broj autoprevoznika odmah je stavio na raspolaganje sebe i svoja prevozna sredstva; Mjesna zajednica iz Karuša šalje 10.000 dinara i pedeset ljudi, svrstanih u brigadu, radi na raščišćavanju; šest traktora iz ove susjedne opštine dobro je došlo; drugog dana poslije nesreće u Tešanjku je došao kamion — prepun ćebadi, dušeka, odjevnih predmeta i hra-

ne. To su aktivisti Crvenog krsta Zenice i Željezare prikupili za postradale dolinom Tešanjke . . .

Nemogućno je bilo sve zabilježiti što su ljudi donosili i koliko ih je bilo. Brojni su oni koji su samo istovarali iz automobila, sa svih strana, pogotovo iz susjednih opština, iznosili odjevne predmete, konzerve, hljeb. Samo da pomognu. Nisu imali kad ni ime svoje reći.

Ipak, da se ne zaboravi: Nevenka KRPAN, Sarajka. Slušala žena jutarnje vijesti. Čula za tragediju i odmah krenula prema Tešnju. I bila prva koja se našla na spisku onih koji su pružili pomoć — kaže, skromno je, ali prilažem 100.000 starih dinara. Predajte najugroženijim. Doći ću sutra. I došla je Sarajka Nevenka Krpan. Sa dva velika kofera raznih odjevnih predmeta. Žao joj je bilo što je Tešanjku i Tešanj prvi put u ovakvom bolu upoznala.

— Biće to, rekla je, kako je i bilo. I bolje.

Bila je u pravu.

Čovjek sve podnese i prebrodi. I ide dalje.

Ovako je izgledala tek sagrađena kuća Tome Brkića

CRVENI KRST BOSNE I HERCEGOVINE
SKUPŠTINA CRVENOG KRSTA ZENICA
PREDSJEDNIŠTVO

Zenica, 26. jula 1976. godine

SKUPŠTINI OPŠTINSKE ORGANIZACIJE CRVENOG KRSTA TEŠANJ

Dragi drugovi!

Na vanrednim sjednicama Predsjedništva Skupštine opštinske organizacije Crvenog krsta Zenice i Tvorničke organizacije Crvenog krsta ZOOUR-a Željezare Zenica, održanim dana 26. jula 1976. godine, odlučeno je da Vam uputimo najnužniju pomoć za postradalo stanovništvo od vodene stihije u sljedećem:

1. Čebadi	*komada*	*100 u vrijednosti*	*10.750,00*
2. Pašteta od 100 grama	*komada*	*480 u vrijednosti*	*2.880,00*
3. Goveđi gulaš od 200 grama	*komada*	*240 u vrijednosti*	*2.160,00*
4. Sardine	*komada*	*300 u vrijednosti*	*1.500,00*
5. Mesni narezak od 150 grama	*komada*	*500 u vrijednosti*	*3.500,00*
U k u p n o :			*20,790,00*

Robe iz magacina Opštinske organizacije Crvenog krsta Zenica:

1. Dječije hlače	*komada*	*80*
2. Muških pulovera	*komada*	*20*
3. Dječijih čizmica	*pari*	*80*
4. Ženskih kaputa zimskih	*komada*	*52*
5. Dušeka trodjelnih	*komada*	*50*

Primite naše drugarske i srdačne pozdrave!

Sekretar
Skupštine Crvenog krsta.
Husein Muranović, s. r.

SOLIDARNOST

U Opštinskom odboru Crvenog krsta u Tešnju dobili smo ove podatke koji govore o novčanim i drugim pomoćima organizacija Crvenog krsta i pojedinaca.

Skupština Republičkog crvenog krsta 25. jula je dodijelila 50.000 dinara, a humanitarna organizacija iz Teslića, Žepča i Bosanskog Broda po 3.000; iz Lukavca su poslali 2.500, Tuzle 2.000, dok je rukovodstvo Opštinskog odbora Centar — Sarajevo uputilo 5.000 dinara.

Iz Sarajeva su tih prvih dana poslije poplave stigle novčane uplatnice i od pojedinaca: Muhamed MAHMUTEFENDIĆ, Sime Lukića 9/I poslao je 500 dinara. Po isto toliko uputili su Zumreta MAHMUTEFENDIĆ iz ulice Đure Đakovića 1/IV i Abaz MAHMUTEFENDIĆ koji stanuje u ulici Kralja Tomislava.

Osim novčanih pomoći organizacije Crvenog krsta dostavile su razne odjevne predmete, hranu i drugu opremu u ukupnoj vrijednosti od 215.023,40 dinara.

Takve pomoći opštinskom rukovodstvu Crvenog krsta stigle su iz Zenice, Sarajeva, Zavidovića, Banjaluke, Doboja, Visokog i Srebrenice, a pakete odjevnih predmeta i hrane poslali su radnica JAT-a u Dubrovniku Milena VUČIĆ, Milutin i Stanka PANTELIĆ iz Žabalja, Fadila ISLAMOVIĆ iz Banjaluke, obitelj dra Leonarda HENIGA iz Zadra i Mahmut MAHMUTEFENDIĆ iz Konjica.

Evo nekoliko najkarakterističnijih brojki koje ilustruju spremnost naših ljudi da priteknu u pomoć. Za samo nekoliko dana rukovodstvu Crvenog krsta u Tešnju je došlo: 9.000 kg makarona i tjestenina, 434 mesne konzerve, 289 muških i ženskih kaputa, 354 žensko haljine, 80 pari cipela, košulja i džempera preko 400, čizama osamdeset pari . . .

Kad već govorimo o aktivnosti Crvenog krsta kažimo da je opštinsko rukovodstvo u Tešnju 24. jula obezbijedilo cisternu s pitkom

vodom iz Doboja i Teslića za potrebe stanovništva mjesnih zajednica Tešanjka i Tešanj.

Istog dana Štabu civilne zaštite predato je 800 raznih odjevnih predmeta, 300 mesnih konzervi i 50 kg hljeba.

25. jula je Opštinski odbor Crvenog krsta predao Mjesnoj zajednici Tešanjka i Štabu civilne zaštite 560 komada mesnih konzervi i 1.210 raznih odjevnih predmeta — najviše ćebadi i čizama; 300 komada mesnih konzervi uručeno je s napomenom da se preda za obrok omladincima koji su svrstani u omladinske brigade.

Dva šatora s potrebnom opremom — takođe je bila pomoć tog dana od Opštinskog odbora Crvenog krsta.

Tih dana vladala je i druga aktivnost u tešanjskim organizacijama udruženog rada.

Naime, radnici su se odrekli jednodnevne, dvodnevne, pa i trodnevnih zarada u korist saniranja šteta.

Na apel Republičkog odbora za standard uživalaca prava Skupštine Zajednice penzionog i invalidskog osiguranja BiH odazvali su se gotovo svi i dali 102 miliona i 312.500 starih dinara za sanaciju, a iznos od 20,125.000 starih dinara u vidu kredita.

Pomoć su pružile osnovne zajednice bihaćke, banjalučke, prijedorske, tuzlanske, mostarske, sarajevske i dobojske regije.

Kao nekad na frontovskim ili omladinskim brigadama

Do kraja jula 1976. održani su zborovi radnih ljudi u svim organizacijama udruženog rada gdje je prihvaćen prijedlog da se u svrhu sanacije od poplave izdvoje jednodnevne, dvodnevne, pa i trodnevne zarade.

Odluke i o tom vidu pomoći usvojili su kolektivi:

»Unis« — OOUR Fabrika pumpi i prečistača »Pobjeda«
»Sloga« — Kožno galanterijsko preduzeće
KTK »Visoko« — OOUR Fabrika konfekcije »Napredak«
IK »Krivaja« — OOUR Industrija namještaja »Ukus«
Tvornica čarapa »Bosna« Bosanski Brod — OOUR Tešanj
»Energoinvest« — Tvornica autosvjećica
Industrija građevinskog materijala »Usora« Jelah
Osnovna škola »Huso Hodžić« Tešanj
Osnovna škola »Bratstvo« Jelah
Osnovna škola »Nikola Matković — Kolja« Tešanjka
Srednjoškolski centar
UPI Sarajevo, RO »Zadružni magazin« Tešanj
UPI Sarajevo, OOUR »Zvečaj« Tešanj
Dom zdravlja »Izudin Mulabećirović — Izo«
Mjesna zajednica Tešanj
Mjesna zajednica Jelah
Mjesna zajednica Tešanjka
Organ uprave Skupštine opštine
Sekretarijat unutrašnjih poslova Tešanj
RO »Srednja Posavina« — OOUR Veterinarska stanica Tešanj
Građevinsko preduzeće »Izgradnja« Zenica — OOUR »Univerzal« Tešanj
Opštinski komitet Saveza komunista
Opštinska konferencija SSRN
Opštinsko vijeće Saveza sindikata
Opštinski odbor SUBNOR-a
Opštinska konferencija SSO
Narodni univerzitet
Samoupravne interesne zajednice za stambenu izgradnju, za osnovno obrazovanje i vaspitanje, za socijalnu i dječiju zaštitu i za kulturu i fizičku kulturu
»Rad« — Komunalno preduzeće Tešanj
Ekspozitura Privredne banke Sarajevo
Služba društvenog knjigovodstva
PTT Tešanj

PISMO

Dragi druže — drugarice!

Sigurni smo da ste putem sredstava javnog informisanja obaviješteni o katastrofalnoj poplavi koja je zadesila područje naše opštine u noći 23. jula ove godine.

Predsjedništva Opštinske konferencije SSRN-a i Opštinskog vijeća Saveza sindikata, te ostali društveno-politički faktori komune, na svojim sjednicama, održanim dana 28. jula, razmotrila su situaciju nastalu nakon katastrofalne poplave i tom prilikom konstatovala:

— da je brzi i iznenadni nalet vodene bujice nanio ogromne štete, izražene kako u nenadoknadivom gubitku osam ljudskih života, tako i u ogromnim materijalnim gubicima;

— da su radni ljudi i građani opštine i ovom prilikom pokazali izvanrednu spremnost i požrtvovanje, kako u brzom spasavanju objekata i imovine prilikom iznenadnog naleta vodene bujice, tako i kasnije prilikom raščišćavanja i saniranja nastalih šteta;

— predsjedništva su takođe ocijenila da do sada pokazana spremnost šire društveno-političke zajednice daje garanciju da će tradicionalna solidarnost, koja je uvijek krasila ljude širom naše zemlje, i u našem slučaju doći do punog izražaja.

Štete koje nam nanese vodena bujica su ogromne i prema prvoj gruboj procjeni iznose oko 20 milijardi starih dinara.

Iako u izuzetno teškoj situaciji, sa željom da opravdaju spremnost i angažovanje šire društvene zajednice, svi zaposleni na području opštine izdvojiše jednodnevnu zaradu i dadoše kao svoj prilog u saniranju posljedica.

Nastojeći da što prije prevaziđemo tešku situaciju sjetismo se i Vas, Tešnjaka, i Vas — prijatelja ovog drevnoga grada sa željom da nam pomognete da realizujemo još jedan vid ljudske solidarnosti.

Naime, osim pomoći koju izdvojiše zaposleni, štampali smo i jedan broj zahvalnica u apoenima od 50 i 100 novih dinara. Najveći broj tih zahvalnica namjeravamo prodati na području opštine.

Na prodaji jednog broja zahvalnica očekujemo da se i Vi angažujete. Naime, vjerujemo da ćemo uz Vaše angažovanje u mjestu u kojem živite, među Tešnjacima, koji takođe tu žive, među Vašim prijateljima i prijateljima našega grada, uspjeti da plasiramo jedan broj zahvalnica.

Molimo Vas da nam u što kraćem roku, na dopisnici koju Vam u prilogu pisma dostavljamo, odgovorite da li ste spremni da se uključite u našu akciju.

Ukoliko ste spremni da prihvatite tu obavezu, molimo Vas da nam barem orijentaciono date — koliki broj zahvalnica želite i u kojim apoenima.

Ovo pismo šaljemo i još jednom broju Tešnjaka u Vašem gradu za čije adrese znamo, pa bi dobro bilo da se odmah povežete i organizovano povedete akciju.

U očekivanju Vašeg pristanka i maksimalnog angažovanja unaprijed se zahvaljujemo i drugarski Vas pozdravljamo.

Voda je ostavljala samo pustoš

PISMA KOJA SE NE ZABORAVLJAJU

Bezbroj pismenih i usmenih izraza saučešća. Javljaju se ljudi sa svih strana. Nude pomoć. Pitaju za poznanike . . .

Odobrali smo neka.

»Dragi drugovi,

Bili smo svjedoci strahovite nepogode i nesreće koja je zadesila građane Tešanjke, jer smo 24. jula bili na proputovanju i prošli kroz vaše mjesto. Prizor strahote koju je iza sebe ostavila vodena stihija, razrušeni domovi i unesrećeni ljudi ostavili su na nas dubok utisak, pa vas molimo da ovu našu skromnu pomoć u odeći prihvatite kao bratsko saosećanje s ljudima koji su do te noći imali svoja ognjišta i za svega nekoliko sati divljanja vodene stihije ostali bez svega.

Nadamo se da odgovarajuća pomoć šire društvene zajednice neće izostati, da će humanost i solidarnost pomoći da građani Tešanjke što pre zaborave onu stravičnu noć koja im je odnela domove i unesrećila porodice«.

Milutin PANTELIĆ i Stanka PANTELIĆ-KAJGANIĆ,
21230 ŽABALJ
Trg oslobođenja 2

»Dragi drugovi,

Nadamo se da nismo zakasnili s ovim skromnim prilogom onima koje je zadesila katastrofalna elementarna nepogoda. Biće bolje dok je ljudi«.

Obitelj dra Leonarda HENIGA
Obitelj dra Leonarda HENIGA
Z A D A R

»Dragi prijatelji,

Povodom nesreće koja je zadesila vaš kraj duboko s vama sa-osjećam i šaljem skromni prilog kao znak sućuti s onima kojima je ta pomoć potrebna.

Nadam se da ćete prebroditi te teškoće, jer teškoća je bilo i biće ih. Mi smo navikli da ih junački i stojički podnosimo. U tom i jeste naša snaga i naš uspješan hod u bolje sutra.

Iskreno pozdravljam sve stanovnike tešanjske opštine.

Fadila ISLAMOVIĆ, domaćica
BANJALUKA, Muhurdarevića 17

TRI TELEGRAMA

»Stavljamo na raspolaganje 50.000 dinara za nabavku opreme ugroženom stanovništvu.

Republički Crveni krst
prof. SERDAREVIĆ«

»Dragi drugovi,

U 17 časova 26. jula 1976. godine čekajte nas u Tešnju, u Štabu civilne zaštite. Dolazi kamion robe.

Opštinski odbor Crvenog krsta
Z E N I C A«

Povodom katastrofalne poplave koja je zadesila vaš, a meni veoma drag grad Tešanj, i cijelo vaše područje, molim vas da prenesete porodicama poginulih moje iskreno saučešće, a prilog od 2.000,00 dinara neka bude moje saosjećanje za materijalnu štetu koju je tešanjskom kraju nanijela nezapamćena stihija.

Mile PREMASUNAC, Teslić

Hamdija Pozderac i Žarko Kolenda posjetili poplavljena područja

POSJETE

Još se nije ni razdanilo, a sviće tmuran dan, u Tešnju se obrelo nekoliko prijatelja, rukovodilaca susjednih opština, republičkih funkcionera. Došli su da vide šta to jedna rječica može učiniti, koliko u crno može da zavije.

U toku noći u Tešanj su stigli: Marko PETROVIĆ, pomoćnik republičkog sekretara za unutrašnje poslove i Kemal HALILOVIĆ, republički sekretar za saobraćaj i veze BiH.

Ujutru su došli: Dževad BALALIĆ, zamjenik predsjednika Međuopštinske konferencije Saveza komunista Doboj; zatim Nikica ČAKAREVIĆ, predsjednik Međuopštinske konferencije SSRN Doboj; Slobodan JOKIĆ, predsjednik Osnovne privredne komore Doboj, Kasim OMIĆEVIĆ, predsjednik Skupštine opštine Doboj; i opet Kemal HALILOVIĆ i Marko PETROVIĆ; pa Suada MUMINAGIĆ, član Izvršnog vijeća Skupštine SRBiH; Nikola LEMEŠEVIĆ; Esad HOROZIĆ, potpredsjednik Republičke konferencije SSRN i Smajo BEŠLIJA, član Izvršnog odbora Republičke konferencije.

U nedjelju, 25. jula, ovdje su, između ostalih, bili i obišli poplavljena područja Nikola STOJANOVIĆ, sekretar Izvršnog komiteta

ČK SKBiH i Vaso GAČIĆ, član Predsjedništva SR Bosne i Hercegovine.

Stojanović i Gačić su održali i kraći sastanak u Opštinskom komitetu Saveza komunista i s predstavnicima Skupštine opštine i društveno-političkih organizacija razmijenili mišljenja kako najbolje organizovati sve raspoložive vlastite snage da bi se situacija poslije poplave što prije sanirala.

Ponedjeljak, 26. juli 1976. Umjesto priprema za tradicionalno slavlje povodom Dana ustanka naroda i narodnosti BiH, na Tešanjci potpuna radna atmosfera.

Tog dana opštinu i postradale krajeve posjetila je Komisija Saveznog izvršnog vijeća, a koju su sačinjavali: Ivan FRANKO i Ljubomir MARKOVIĆ (članovi SIV-a) i Branko TURUDIJA, zamjenik predsjednika Saveznog komiteta za poljoprivredu.

Istog dana među stanovništvom se našao i Jovo MIŠKOVIĆ, republički sekretar za narodnu odbranu; Zijo FILIPOVIĆ, direktor Republičke zajednice za osiguranje imovine i lica; Dejan VUKMANOVIĆ, sekretar SIZ za zdravstveno osiguranje Zenica; Dušan VIDOVIĆ, direktor Službe društvenog knjigovodstva Centrale Sarajevo sa saradnikom Avdom AJANOVIĆEM; Hašim SALČINOVIĆ, direktor »Izgradnje« Zenica; inženjer Đorđe BLAGOJEVIĆ, direktor »Krivaje« Zavidovići; predstavnici Privredne banke Sarajevo — Filijala Doboj: Hasan JAKUPOVIĆ, Sead GALIJAŠEVIĆ i Hamza TERZIĆ; predstavnici Starješinstva Islamske zajednice: reis ul ullema Hadži Naim HADŽIABDIĆ i Hadži Husein ĐOZO; predstavnici Republičke SIZ za puteve i SIZ za vodoprivredu; Republičkog zavoda za školstvo i prosvjetu, predsjednici skupština opština Modriče, Maglaja, Teslića, Tuzle, Gračanice, Doboja, Bos. Šamca, Prnjavora, Zavidovića, Lukavca i drugih.

I danas je poplavljena područja posjetio Kemal HALILOVIĆ, republički sekretar za saobraćaj i veze.

Posjetu su učinili i predsjednik Skupštine opštine Zavidovići, predsjednik Izvršnog odbora i sekretar Opštinskog komiteta Saveza komunista ove opštine.

Predsjednik Skupštine SRBiH Hamdija POZDERAC i potpredsjednik Izvršnog vijeća Žarko KOLENDA posjetili su Tešanj 10. avgusta 1976. godine i s predstavnicima društveno-političkih organizacija i Skupštine opštine vodili razgovore o saniranju šteta.

CIVILNA ZAŠTITA POLOŽILA ISPIT

»Civilna zaštita je dio sistema narodne odbrane i najširi oblik organizovanja, pripremanja i učešća radnih ljudi i građana, samoupravnih organizacija i zajednica i društveno-političkih zajednica u zaštiti i spasavanju stanovništva i materijalnih dobara od ratnih dejstava i od elementarnih nepogoda i drugih nesreća većih razmjera«.

Tako o civilnoj zaštiti piše u Zakonu o narodnoj odbrani. A da se od ove pisane odredbe otišlo mnogo dalje moglo se uvjeriti u Tešnju tragičnih julskih dana godine 1976. Ljudi u plavim uniformama civilne zaštite radili su i ono što se činilo nemogućim. U svemu što se činilo i poslije poplave osjetila se čvrsta organizovanost i rješenost da se ne štedeći sebe prevaziđe tragedija. Ali da krenemo redom!

Nešto prije 21 sat te tragične julske noći Opštinski štab civilne zaštite već je bio na okupu. Nije bilo poziva za ovaj sastanak. Poziv je bila kiša koja je u slapovima padala presjecanim munjama i gromovima i propraćena strašnom hukom vjetra. Došli su članovi Štaba svjesni da imaju veliku obavezu, odgovornost i pravo. Odmah su djelovali. Javili su preduzećima u Bukvi, koja je nizvodno od Tešnja, da zadrže radnike iz druge smjene i organizuju odbranu od bujice koja prijeti. Podijelili su dužnosti i krenuli da organizuju odbranu. U 21 i 25 dali su sirenom znak opasnosti od elementarnih nepogoda. Odmah je pozvana specijalizovana vatrogasna jedinica koja je organizovala stanovništvo na ublažavanju katastrofe i spasavanju onoga što se spasti može. Borba protiv vodene stihije trajala je nešto više od 8 sati sve dok se podivljala rječica nije povukla u svoje korito. Ostavila je za sobom pustoš a u obijesnom naletu odnijela je devet ljudskih života. Od devet žrtava petoro neće nikada svoje dječije igre doigrati.

Druga sjednica Opštinskog štaba održana je u 7 sati 24. jula. Donesene su odluke o mobilizaciji jedinica specijalizovane i opšte namjene koje su se veoma brzo angažovale na raščišćavanju vodenih nanosa, evakuaciji stanovništva iz ugroženih objekata i područja. Organizovano je snabdijevanje stanovništva vodom, kruhom, konzervama te odjećom i ćebadima. Prihvaćene su jedinice koje su iz susjednih komuna došle na ispomoć i uključene u raščišćavanje. Radilo se bez odmora, bez predaha a obroci su bili organizovani u kretanju sa jednog na drugo ugroženo mjesto. Svaka jedinica znala je šta joj je činiti. Dok su jedni čistili i klorisali bunare, drugi su vršili dezinfekciju prostorija i domaćinstva a treći čistili velike nanose mulja iz objekata društvenog standarda i individualnih stambenih zgrada. Već na trećoj sjednici Štaba koja je održana u 9 sati istog dana procijenjena je situacija i donesene sve mjere. Štab je imao cjelokupnu situaciju u svojim rukama a njegovi zaključci su se sprovodili organizovano i bez ikakve panike. Rad jedinica civilne zaštite imao je mnogo uspjeha. Rezultati njegovog rada bili su vidljivi svakog sata, svakog dana. Mobilisani štabovi civilne zaštite mjesnih zajednica također su besprijekorno obavljali svoje funkcije. Dobro komandovanje kao rezultat ima dobar rad. A radilo se od jutra do kasno u noć svakog dana. Da bi se jedinicama i omladini dao predah, svaki dan je po nekoliko mjesnih zajednica mobilisalo svoje jedinice i upućivalo ih na najugroženija mjesta. Dolazilo se kamionima, traktorima, zaprežnim vozilima, a i pješice. Oružje jedinica su bile lopate, krampe i želja da se da dio sebe u što bržem prevazilaženju tragedije.

Bilans radova jedinice civilne zaštite je zadivljujući. Za nešto više od 12 dana specijalizovane jedinice, jedinice opšte namjene te specijalno formirane ekipe dale su 50.702 radna sata na otklanjanju posljedica poplave. Ljudi koji su posjetili Tešanj i Tešanjku neposredno nakon poplave prilikom druge posjete nisu mogli da vjeruju da je za tako kratko vrijeme učinjen toliki napredak u prevazilaženju posljedica poplave. U ovim radovima učestvovalo je 1.766 obveznika civilne zaštite. Pored mobilisanih obveznika civilne zaštite učestvovalo je i nekoliko stotina dobrovoljaca, desetak brigada omladinaca, učenika i izviđača. Nekoliko dana nakon poplave u Tešanjku je došao Odred pionira iz sela Miljanovaca sa željom da i taj Odred doprinese ublažavanju posljedica.

Na posljednjoj sjednici Opštinskog štaba civilne zaštite kada su analizirani postignuti rezultati jedinica civilne zaštite, njihove gotovosti, spremnosti i mobilnosti ocijenjeno je da je to na visokom nivou i da se sa te strane može biti više nego zadovoljno. S puno prava donesena je takva ocjena. Iz te ocjene stoji veliki radni uspjeh

koje su te jedinice postigle. Na toj sjednici naglašeno je i ovo: U sistemu rukovođenja akcijama spasavanja i raščišćavanja, pored Opštinskog štaba, dobru organizacionu sposobnost ispoljili su i štabovi civilne zaštite mjesnih zajednica. Posebno su se istakli štabovi i jedinice mjesnih zajednica Tešnja i Tešanjke, a zatim Jelaha, Miljanovaca, Kaloševića, Šija i Raduše.

Za tri dana sve stanovništvo vakcinisano

Civilna zaštita, kao dio sistema opštenarodne odbrane, položila je u julskoj tragediji u Tešnju ispit.

A to da je i Štab Civilne zaštite Mjesne zajednice Tešanjka radio kako je najbolje znao potvrđuje i činjenica da se Opštinska komisija za dodjeljivanje najvišeg opštinskog priznanja — Septembarske povelje — nije dvoumila pa je tako 9. septembra, na Dan oslobođenja Tešnja, ovo priznanje i uručeno.

Na Povelji piše: »ZA POSEBNO ISPOLJENU AKTIVNOST I ZALAGANJE PRILIKOM JULSKE POPLAVE I ORGANIZOVANO DJELOVANJE NA OTKLANJANJU POSLJEDICA OVE ELEMENTARNE NEPOGODE«.

DRUGA UZBUNA

Kad je 14. avgusta, oko 20 sati, vatrogasna sirena zasvirala, malo je bilo onih koji nisu pretpostavljali da je opet u pitanju vodena stihija, jer je kiša od 16 sati stalno padala.

U koritu rječice Tešanjke voda je dostigla kritičan nivo, izlila se u podrumske prostorije dvadesetak domaćinstava i iz dvorišta odnijela sav građevinski materijal koji je bio pripremljen za saniranje objekata od oštećenja koja su prouzrokovana poplavom od 23. jula.

Najveće štete sada su pričinjene u Osnovnoj školi »Huso Hodžić« i Srednjoškolskom centru i to u učionicama i dijelu radionica, upravo tamo gdje se donekle vlastitim radom nešto i osposobilo.

Tuga za poginulim, ali i za objektima

O AKCIJI KNJIGE U BIBLIOTEKE

Vodena stihija stravične 23. noći u julu zahvatila je i teško oštetila i četiri školska objekta. Kada se voda povukla u holovima, kabinetima i radionicama ostavila je pravu pustoš, neizvjesnost i nemir. Osim učila, stolova, razrednih knjiga i dokumentacije voda je odnijela, ili uništila, sve knjige iz polica školskih biblioteka. U tim policama je do poplave bilo preko 20.000 vrijednih knjiga. Učenici i prosvjetari u ove četiri škole imali su u bibliotekama gotovo sve što im je bilo potrebno. Godinama su to oni skupljali i čuvali, a sada su preko noći ostali bez tolikog blaga.

Eto, to je bio povod da se svi oni što knjige vole i cijene pozovu na akciju. U pismu, koje je Izvršni odbor Zajednice za osnovno obrazovanje i vaspitanje uputio svim dnevnim listovima i radio-stanicama, pozvani su oni da za prazne police biblioteka tešanjskih škola poklone po jednu, ili više, knjiga.

I tako ova akcija krenu. Prihvatiše je »Oslobođenje«, »Večernje novine«, »Glas komuna«, Radio Sarajevo i mnoge lokalne radio-stanice. U Zajednicu za osnovno obrazovanje dolazilo je svakodnevno po nekoliko paketa s knjigama. Za nepuna dva mjeseca darovali su ljudi Zajednici preko 8.000 vrijednih izdanja. Stizali su paketi iz svih krajeva naše, a i iz drugih republika. U paketima su, osim knjiga, bile i želje da akcija uspije i da u praznim bibliotekama bude što prije mnogo knjiga neophodnih učenicima.

Zaljubljenici pisane književne riječi shvatili su šta znači izgubiti toliko blago i odazvali su se akciji, svesrdno. Bilo je i dirljivih pisama. U jednom paketu sa 40 knjiga stajalo je pismo pisano nevještom rukom:

»DRAGI UČENICI IZ TEŠNJA,

Vaša tragedija teško nas je pogodila. U julu je i nas pogodila teška nesreća. Naš drug izgubio je život u vodama Rzava. Sticajem okolnosti nismo mogli prisustvovati njegovoj sahrani i okititi ga cvijećem. Odlučili smo da umjesto vijenca na njegov grob, kupimo knjige i pošaljemo ih za vaše biblioteke.

RAZREDNA ZAJEDNICA II-c RAZREDA
OSNOVNE ŠKOLE »IVAN GORAN KOVAČIĆ«
SARAJEVO«

Nekoliko odjeljenja Srednjoškolskog centra u Donjem Vakufu je prikupilo novac i poslalo ga na adresu Zajednice da se kupe knjige. Studenti iz Mostara poslali su u Tešanj paket sa preko 100 knjiga. Radio Doboj je svakog dana imao rubriku o ovoj akciji i predao je Zajednici 274 vrijedne knjige. I još mnogo njih se odazvalo na ovu plemenitu akciju. Spisak darovalaca knjiga je dugačak. Ima preko 250 imena.

Osim pojedinaca, u akciju su se uključila i neka izdavačka preduzeća kao i biblioteke dobojskog regiona koje su poslale po 100 knjiga za biblioteke tešanjskih škola.

Sredinom novembra u Tešanj su došli predstavnici Novinskog i radio-difuznog preduzeća »Kozarski vjesnik« sa direktorom Osnovne škole »Mira Cikota« iz Prijedora. U tri vozila jedva su stali paketi s knjigama koje su oni donijeli kao dar tešanjskim bibliotekama.

Na objavljeno pismo u »Oslobođenju« kolektiv je odlučio da organizovano priđe prikupljanju knjiga za tešanjske učenike. Pozvali su slušaoce i čitaoce da se odazovu akciji. I za nepun mjesec dana prikupili su preko 3.000 knjiga i dovezli ih u Tešanj. U Osnovnoj školi »Mira Cikota« prikupljeno je oko 1.200 knjiga. U svakoj knjizi koja je došla iz Prijedora na posebnom listiću ispisana je adresa darovaoca. Divna mogućnost da se stvore nova poznanstva i prijateljstva. U razgovoru, koji je vođen u Tešnju, dogovorena je dalja saradnja i ugovorena razmjena posjeta kolektiva osnovnih škola »Mira Cikota« i »Huso Hodžić« iz Tešnja.

Tu su i učenici iz škole »Franjo Rezač« iz Tuzle, pa radnici Odjeljenja propagande sarajevskog »ENERGOINVESTA«.

U Opštinsku zajednicu za obrazovanje i vaspitanje stiglo je preko 10.000 raznih naslova knjiga koje su uputili pojedinci, zatim neki kolektivi, a najviše je vaspitno-obrazovnih ustanova.

Knjige su uputili pojedinci iz Tešnja, Jelaha, Doboja, Žepča, Maglaja, Bugojna, Sarajeva, Banjaluke, Zenice, Mostara, Zavidovića, Zagreba, Teslića, Ljubuškog, Gabele, Prijedora, Gračanice, Travnika, Turbeta, Donjeg Vakufa, Blatnice, Raduše i drugih mjesta, a paketi s vrijednim knjigama poslali su i:

Kolektiv »Energoinvesta« (Odjeljenje propagande) iz Sarajeva, zatim Gimnazije iz Donjeg Vakufa, Narodna biblioteka Doboj, Osnovna škola »Mira Cikota« iz Prijedora, Sindikalna podružnica Radne zajednice zajedničkih službi elektroprivrede BiH, Narodna i univerzitetska biblioteka BiH Sarajevo, Narodna biblioteka Maglaj, Osnovna škola »Franjo Rezač« Tuzla, Osnovna škola »Ivan Goran Kovačić« Sarajevo, Osnovna škola »Moša Pijade« Vogošća, Narodna biblioteka iz Bosanskog Broda, Izdavačko poduzeće »Stvarnost« iz Zagreba, kolektiv »Glasa komuna« Doboj i drugi.

KOZARSKI VJESNIK NOVINSKO I RADIO-DIFUZNO PREDUZEĆE PRIJEDOR

UČENICIMA PRIJEDORSKIH ŠKOLA

Dragi učenici!

„KOZARSKI VJESNIK" JE OTPOČEO AKCIJU PRIKUPLJANJA KNJIGA ŠKOLSKE LEKTIRE ZA BIBLIOTEKE TEŠANJSKIH ŠKOLA. POZNATO VAM JE, SIGURNO, DA SU JULSKE KATASTROFALNE POPLAVE, PORED OSTALOG, UNIŠTILE I GOTOVO CJELOKUPNU ŠKOLSKU IMOVINU U TEŠNJU. A ŠKOLE, NARAVNO, NE MOGU BEZ KNJIGA.

ZATO SMO SE ODLUČILI DA, ZAJEDNO S VAMA, POMOGNEMO DRUGOVIMA U NEVOLJI. PRIDRUŽITE SE OVOJ AKCIJI, JER ĆETE TAKO OBRADOVATI NEPOZNATOG DRUGA I STEĆI JOŠ JEDNOG PRIJATELJA VIŠE!

A AKO SE ODLUČITE, POSTUPITE OVAKO: KNJIGU ILI KNJIGE, NOVE ILI VEĆ KORIŠTENE, DONESITE U PROSTORIJE „KOZARSKOG VJESNIKA" – U RADIO-PRIJEDOR (NEBODER U ULICI SAVE KOVAČEVIĆA 15), GDJE JE VEĆ OFORMLJEN ODBOR ZA PREUZIMANJE KNJIGA I SLANJE U TEŠANJ.

DRUGI, JOŠ BOLJI NAČIN PREDAJE POKLON-KNJIGA JE OVAJ: UZ POMOĆ UPRAVA I ORGANA ŠKOLE, TE RAZREDNIH STARJEŠINA, UČENIČKIH ORGANIZACIJA I SEKCIJA, MOŽE SE FORMIRATI ŠKOLSKI ODBOR ZA PRIKUPLJANJE KNJIGA, A ČLANOVI ODBORA DONOSILI BI KNJIGE U PROSTORIJE „KOZARSKOG VJESNIKA".

NE ZABORAVITE U UPRAVI ŠKOLE ILI U PROSTORIJAMA „KOZARSKOG VJESNIKA" ZATRAŽITI ETIKETU NA KOJOJ ĆETE ČITKO ISPISATI SVOJE IME I PREZIME I ADRESU I KOJU ĆETE STAVITI U KNJIGE KOJE POKLANJATE.

O TOKU OVE AKCIJE PISAĆEMO U LISTU I GOVORITI NA RADIJU.

SIGURNI SMO DA ĆETE SHVATITI ZNAČAJ OVE AKCIJE I DA ĆETE U NJOJ UČESTVOVATI I TAKO OMOGUĆITI DA SE TEŠANJSKE ŠKOLE PONOVO OBOGATE KNJIGOM – ČOVJEKOVIM NAJBOLJIM DRUGOM.

HVALA!

P. S.

PROSTORIJE RADIO-PRIJEDORA OTVORENE SU SVAKI DAN OD 10 ČASOVA.

Prijedor, 15. IX 1976. god.

ODBOR ZA PROVOĐENJE AKCIJE

DESETKA ZA HRABROST

U prizemnoj kućici prava drama; majka Hasnija sama sa četvoro djece, voda do pojasa. Svi plaču. Tavan je jedini spas. Prvo bliznakinje Nusretu i Seniju preko odvaljenih vrata majka baca u tavanski mrak, a onda sina Seada. Pomaže joj najstarija kćerka Nisveta. Tek završila osnovnu školu. Odlikaš.

— Hajde, stani mi na ramena, govori promrzla majka Nisveti, a voda joj ulazi gotovo u usta. Spasavaj se, čuvaj djecu, majka će se nekako popeti. Ne brini. Hajde!

Voda je u svim sobama. Posteljina i pokućanstvo plivaju, kamenje i drugi materijal razbija prozorska stakla. Ni jednih vrata više nema.

Djevojčica Nisveta sve to gleda kroz tavanski otvor. Majci ne može pomoći kojoj je voda do grla, a onda se sjetila; daskom koja se našla pri ruci, na tavanu, rukama i nogama, pokušava napraviti otvor na tavanici u drugoj sobi gdje je nivo vode nešto niži. Drama traje desetak minuta. I majčine oči su uprte u tavanicu. Sreća se osmijehnula — otvor je napravljen. I dok Sead sjedi na Nisvetinim leđima, a mlađe sestre pridržavaju noge, da se ne strmoglavi, ruke ispružene, ruke spasa majčinog; sad ili nikad, misle obje, žele svi... I — uspjelo je. Život se nastavlja na tavanu ispod kojeg bujica nosi sve što je od očeve penzije (poginuo kao miner) stečeno. Tako do jutra. Četiri-pet sati. Promrzli, u strahu, gladni, ali živi i bez igdje ičega.

Tako, eto, učenici Nisveti Salihbašić, osim petica u svjedočanstvu osmog razreda (odlikaš je od prvog razreda) životna nedaća i nabujala Tešanjka dade i d e s e t k u z a h r a b r o s t.

Zato je proglasiše n a j h r a b r i j o m djevojčicom u Jugoslaviji, uz to i n a j p l e m e n i t i j o m za 1976. godinu. Pa, proputova Nisveta, učenica iz Tešanjke, mnoge zemlje. Za mjesec dana (septembar 1976.) bila je u Italiji, posjetila Vatikan, bila na prijemu kod kralja Španije, a rukovala se s Kurtom Valdhajmom; po ramenu je potapšao ogromnom rukom Muhamed Ali; vidjela Diznilend; upoznala se s još še-

snaest mladića i djevojčica iz Zemalja Evrope, Afrike i Amerike, najhrabrijim u 1976. godini, a u akciji »Plus ultra« (Više od najvišeg).

I na tom putu pred očima joj je najčešće bio tavan razrušene kuće, njena škola u kojoj je voda bila u svim učionicama prvog sprata, na svečanim ručkovima i večerama priželjkivala je pitu bundavnjaču da je uslast pojede sa svojom majkom, sestrama i bratom.

Sjećanja će ostati. Lijepa, ali i tužna.

I tako — život teče dalje.

Kuća je popravljena, a Nisveta s vrlodobrim usjehom završila prvi razred Medicinske škole u Doboju.

S najhrabrijim mališanima svijeta (Nisveta druga s lijeva)

SREDSTVA INFORMISANJA O POPLAVI

Kao što su se na licu mjesta našli pripadnici milicije, JNA, jedinica civilne zaštite i drugi, tako su i novinari rano ujutro i u toku noći bili na poslu.

Prema evidenciji nema gotovo ni jednog dnevnog ili nedjeljnog lista u Jugoslaviji, a koji nije objavio prilog o poplavi i štetama.

Sarajevsko »Oslobođenje« najviše je objavilo priloga svojih saradnika (Mato Bikić, Dušan Paravac, Slobodan Puhalo, Rifat Kantić i Smail F. Terzić) ukupno 34; »Glas komuna« — 29; »Politika-Ekspres« — 6; »Politika« — 5; »Večernje novosti« Beograd — 6; »Večernje novine« Sarajevo — 6; »Večernji list« Zagreb — 7.

Od jednog do pet priloga objavili su:

»Svijet« — Sarajevo, »Rilindija« — Priština, »Večer« — Maribor, »Delo« — Ljubljana, »Dnevnik« — Novi Sad, »Slobodna Dalmacija« — Split, »Antena« — Ljubljana, »Ekran« — Skoplje, »VUS« — Zagreb, »Arena« — Zagreb, »Nada« — Beograd, »Front« — Beograd, »Zum« — Beograd, »Magyar Szò — Novi Sad, »Preporod« — Sarajevo, »Zadrugar« — Sarajevo, »Nedeljne novosti« — Beograd, »Prosvjetni list« — Sarajevo, »Vijesnik« — Zagreb, »Male novine« — Sarajevo, »Visoko« — Visoko, »Naš list« — Bosanski Brod, »Derventski list« — Derventa, »Energoinvest« — Sarajevo, »Zajednica« — Sarajevo.

Priloge (vijesti, bilješke, reportaže, intervjue) o nezapamćenoj poplavi, materijalnim štetama, o ljudima, jedinicama civilne zaštite i drugim aktivnostima objavile su sve jugoslovenske radio i televizijske stanice, u čemu prednjači Radio Tešanj koji je od 24. jula do 1. avgusta svakodnevno emitovao program u trajanju od po šest sati. Na drugom mjestu po broju objavljenih priloga je Radio-Sarajevo, pa Televizija Sarajevo, Radio Doboj, Radio Teslić i Radio Maglaj.

U danima kada se radilo na raščišćavanju veliki svoj doprinos u cilju pravilnog i blagovremenog informisanja javnosti dali su: već spomenuti novinari »Oslobođenja«, zatim Ferid Čehić, Savo Petrović, Boško Jelić, Zlatko Mišković, Mehmedalija Šišić, Osman Kikić, Mirudin Aldobašić, Zoran Grgurević, Muhamed Kopić, Mujo Delibegović, Adil Galijašević, Fahrudin Kapetanović, Dragan Raulić, Pero Zlatar, Kemal Coco, D. Vlahović, N. Čohadžić, Salih Kovačević, B. Kovačić, D. Stefanović, J. Dulović, V. Mandić, Stojan Đorđević, Alija Resulović, Faruk Midžić, Izet Kalkan, Vlado Mrkić, Enver Karamehmedović, Mehmed Hromadžić, J. Mileusnić, Fuad Frtuna, Hasan Brkić, M. Džemidžić.

S P I S A K

naseljenih mjesta iz kojih su radni ljudi, organizacije udruženog rada, ustanove i građani uputili novčane, materijalne i druge pomoći za sanaciju šteta prouzrokovanih poplavama od 23. jula i 14. avgusta 1976. godine

Bačka Palanka
Banovići
Banja Luka
Beograd
Blažuj
Bosanski Brod
Bosanski Šamac
Čapljina
Derventa
Doboj
Dubrovnik
Duvno
Đakovo
Goražde
Gračanica
Ilidža
Jajce
Karuše
Konjic
Koper
Kotor Varoš
Langen (SR Njemačka)
Livno
Lukavac
Maglaj
Modriča
Nevesinje
Novi Sad
Odžak
Orašje n/S
Posušje
Prijedor
Pula
Rijeka
Sarajevo
Sjenica
Srebrenica
Teslić
Tešanj (i svih 40 naselja)
Titograd
Trebinje
Tuzla
Vila
Vinkovci
Visoko
Vrbas
Zadar
Zavidovići
Zenica
Žabalj
Žepče

NAPOMENA: Spisak naseljenih mjesta nalazi se u Opštinskoj konferenciji SSRN u Tešnju što ne isključuje mogućnost da su neki kolektivi, pojedinci ili ustanove upućivale pomoć direktno na organizacije udruženog rada, organizacije Crvenog krsta ili u mjesne zajednice.

ZAHVALNICE

Nekoliko dana poslije poplave Opštinska konferencija SSRN-a bila je inicijator štampanja određenog broja zahvalnica koje su upućene pojedincima i organizacijama udruženog rada.

Pedeset i tri zahvalnice su upućene pojedincima širom Jugoslavije čiji su novčani prilozi bili iznad 500 dinara, dok je 99 zahvalnica dostavljeno organizacijama udruženog rada, ustanovama i drugim institucijama, takođe širom Jugoslavije, koje su svoje priloge dostavile na žiro račun koji i danas fungira, a glasi: 11201--789-474.

AIPK „BOSANSKA KRAJINA"
OOUR „VELETEKSTIL"
BANJA LUKA ŠOŠE MAŽARA 15

Žiro račun: 10500 - 601 - 1947
Pošta: 78000 — Pregradak: 3

Banja Luka 23. Juna 1977

TELEFONI:

Direktor	91-162
Komercijalni sektor	91-160
Računovodstvo	99-320
Sektor za opšte i pravne poslove	94-311
Skladište tribolaže i konfekcije	94-311
Skladište metražne robe	98-769

OPŠTINSKA KONFERENCIJA SSRN
74260- T E Š A N J

BROJ: 03-I-521 NAŠ ZNAK: BŠ VAŠ ZNAK:

PREDMET:

Prijatno nas je iznenadila vaša pismena zahvalnica,koju ste nam uputili povodom našeg učešća u saniranju posledica od poplave, našem dugogodišnjem poslovnom partneru "Zadruži magazin" Tešanj.

Sa sadržajem zahvalnice upoznali smo naše organe upravljanja, na čemu se toplo zahvaljuju,sa željom da poslovni odnosi sa "Zadružnim magazinom" i Tešanjskom komunom i dalje budu dobri u obostranom interesu.

Obavještavajući o predanjem,primite drugarske pozdrave.

CC: direktoru
Arhivi

Direktor
/Hadžimujić Šemso/

IZ IZVJEŠTAJA OPŠTINSKE KOMISIJE ZA PROCJENU ŠTETA OD POPLAVE

Komisija za procjenu šteta od poplave završila je svoj dio posla u prvoj polovini avgusta 1976. godine. Ukupne štete procijenjene su na 177,467.395 dinara. Dodaju li se ovom iznosu posljedice od druge poplave, koja je zahvatila nekoliko sela oko Tešnja, 14. avgusta, šteta od poplave prelazi 200,000.000 dinara.

Evo šta piše u Izvještaju Komisije.

»Rijeka Tešanjka nastaje od bujica Mekiškog i Raduškog potoka koji se sastaju u rejonu Crnog Vrha i njeno slivno područje zahvata 60% područja opštine na kojem živi preko 23.000 stanovnika a naseljenost u slivu rijeke je preko 200 stanovnika na jedan km² što je znatno iznad jugoslovenskog prosjeka. Na području opštine vodena stihija je nanijela najveće štete naseljima: Tešanj, Tešanjka, Lepenica, Novo Selo, Medakovo, Čifluk, Koprivci, Jablanica, Raduša i Trepče. Poplavom su u nešto slabijem intenzitetu stradala i naselja: Rosulje, Vukovo, Cerovac, Piljužići, Donji Miljanovci, Netače, Sivša Donja i Vitkovci.

Vodena stihija je u svom naletu odnijela devet ljudskih života. Osim toga, bilo je nekoliko desetina teže i lakše ranjenih kojima je pružena ljekarska pomoć. Osim ljudskih života koji predstavljaju nenadoknadiv gubitak, nanesena je ogromna materijalna šteta svim sferama privrednog i društvenog života komune Tešanj, koja je, i onako privredno nerazvijenu komunu, dovela još u kritičniji položaj.

U oblasti privrede znatnije štete pretrpjelo je 10 organizacija udruženog rada. Poplava je u ovim organizacijama udruženog rada, osim šteta na osnovnim i obrtnim sredstvima, izazvala i obustavljanje procesa proizvodnje za izvjesno vrijeme dok je u Industriji

građevinskog materijala »Usora« u Jelahu proces proizvodnje bio onemogućen više od 40 dana.

Ukupne štete u privredi su procijenjene na 22,000.000 dinara. Najugroženije organizacije udruženog rada su Industrija građevinskog materijala »Usora« u Jelahu, UPI »Zadružni magazin« Tešanj, Fabrika pumpi i prečistača »Pobjeda« Tešanj, IK »Krivaja« OOUR »Ukus« Tešanj, »Izgradnja« Zenica OOUR »Univerzal« Tešanj, Tvornica čarapa »Bosna« OOUR u Tešnju i druge organizacije udruženog rada.

U oblasti poljoprivrede takođe su nanesene neprocjenjive štete. Poplavljeno je 1.450 ha poljoprivrednog zemljišta od čega je 1.248 ha bilo pod usjevima koji su potpuno uništeni. Ukupna šteta u oblasti poljoprivrede procijenjena je na 14,658.300 dinara u kojem iznosu nisu štete nastale pojavom nekoliko desetina klizišta koja su posljedica poplave.

Jutro, 24. jula 1976.

U oblasti obrazovanja i vaspitanja značajne štete pretrpjela su tri objekta osnovnih škola i četiri objekta Srednjoškolskog centra od kojih je jedan vodena stihija i srušila. Osim oštećenja objekata, i površina oko njih, vodena stihija je u potpunosti uništila fondove nastavnih učila i pomagala kao i fondove knjiga iz školskih biblioteka. Ukupna šteta u oblasti obrazovanja i vaspitanja procijenjena je na 24,078.360 dinara.

Svakako najveće oštećenje imao je stambeni fond na području opštine. Voda je zahvatila, i teže oštetila, 260 individualnih stambenih objekata kao i 152 stana u društvenom vlasništvu. Potpuno je uništeno i srušeno 20 stanova u društvenom posjedu kao i 41 stan u individualnoj svojini — tako da je bez krova nad glavom ostalo 61 domaćinstvo. Procijenjena šteta na stambenom fondu je 41,229.200 dinara.

Poplava je teško oštetila i vodozahvat glavnog vodovoda, glavni vod, rezervoar s objektima i djelimično uništila gradsku mrežu za snabdjevanje vodom grada Tešnja i okolnih mjesta za više od 7 dana. Oštećen je i glavni kolektor kanalizacije, gradske ulice, prilazi, rigoli za odvod oborinskih voda kao i parkovi i zasadi. Ukupno procijenjena šteta na komunalnim objektima je 16,000.000 dinara.

Veoma su oštećene i saobraćajnice i to one kategorisane, modernizovane tako i veći broj opštinskih puteva koji su ranije modernizovani. Ukupna šteta procijenjena je na 29,100.000 dinara.

Rušilačka snaga vodene stihije nanijela je znatne štete i drugim objektima društvenog standarda. Znatno su oštećeni objekti zdravstva, Veterinarske stanice, sportski tereni i poligoni, dva objekta namijenjena kulturi kao i PTT i elektro-instalacije na cijelom potezu zahvaćenom poplavom. Na ovim objektima ukupno procijenjena šteta je nešto manja od 12,000.000 dinara.

U oblasti šumarstva, lovstva, vodoprivrede te privatnog zanatstva i ugostiteljstva takođe je bilo značajnih šteta.

Bitno je konstatovati da se procjene odnose samo na direktne efekte štete od poplava dok indirektne — naknadne štete nisu bile predmet procjene od strane ove Komisije«.

SVESTRANO JEDINSTVO

Izuzetno teška i složena situacija prouzrokovana katastrofalnom poplavom, tražila je maksimalno angažovanje i napor svih društvenih i političkih činilaca u komuni i šire. Procjenjujući ovu situaciju Opštinski komitet SK-a skupa sa izvršnim tijelima ostalih društveno-političkih organizacija na komuni konstatovao je »da se sa dosta argumenata može ocjenjivati, sa idejno-političkog stanovišta, uspješnost ostvarivanja najnužnijih i najneophodnijih mjera i akcija od strane odgovornih društveno-političkih, samoupravnih i državnih organa i organizacija.

U najkraće sažetoj ocjeni, verifikovanoj na ovim tijelima, rečeno je: »da se može konstatovati da je ponašanje i konkretno angažovanje ogromne većine radnih ljudi i građana komune, u kritičnim trenucima uzbune i kasnije, bilo krajnje savjesno i angažovano, što je doprinijelo umanjenju mogućih ljudskih i materijalnih žrtava. Ova se ocjena može ilustrovati nizom individualnih i kolektivnih podviga na čitavom području komune, u gotovo svim sredinama. Odgovarajući izvršni organi i institucije moraće u svakom pogledu, a posebno u moralno-političkom, svestrano i kompletno vrednovati ove napore pojedinaca i grupa ispoljene u borbi sa stihijom, spasavanju ljudskih života i materijalnih dobara«.

Svoj doprinos u prevladavanju materijalnih i drugih posljedica poplave, društveno-političke organizacije komune daju kroz mobilisanje članstva u raznim formama samoupravnog i radnog okupljanja. Donose se konkretni zaključci o osnovnim pravcima idejno-političke aktivnosti usmjereni na što brže normalizovanje uslova života u komuni.

U realizaciji svih zaključaka postignuti su izuzetni rezultati pa se s pravom može konstatovati da su organizovane socijalističke snage, sa Savezom komunista na čelu, dale svoj puni doprinos u bržem prevazilaženju teškoća uzrokovanih poplavom.

KOLIKO SMO SANIRALI

Štete i posljedice prouzrokovane poplavom takvog su obima i prirode da će za njihovo potpuno saniranje biti potrebno uložiti dosta napora, sredstava i vremena. To se posebno odnosi na štete u oblasti saobraćaja, školstva, privrede i drugih djelatnosti. U neke od oštećenih javnih objekata zbog većih oštećenja i trošnog stanja ne bi bilo racionalno ulagati sredstva za saniranje pa će se pristupiti izgradnji novih. Regulacijom rijeke Tešanjke na području naseljenih mjesta Tešanj i Tešanjka biće potrebno izmjestiti nekoliko stambenih objekata. Gotovo sve mostove na rijeci Tešanjci koji su porušeni, uključujući i most na rijeci Usori, koji povezuje nekoliko sela, i oštećene mostove u gradu biće potrebno ubrzo potpuno izgraditi.

Godinu dana poslije poplave još uvijek su vidni tragovi teških posljedica, ali su vidljivi i rezultati u ostvarivanju programa sanacije. Vlastitim snagama i uz pomoć šire društvene zajednice za kratko vrijeme stanje je normalizovano; osposobljene su škole, zatim vodovod i kanalizacija u Tešnju, saobraćajnice, obezbijeđen je privremeni smještaj za desetine porodica čiji su stambeni objekti porušeni ili teže oštećeni.

Radne organizacije, iako su neke od njih pretrpjele velike štete, za samo nekoliko dana prekida otpočele su redovnu proizvodnju.

Nekim institucijama, kao što su Privredna banka, Služba društvenog knjigovodstva, Narodni univerzitet, Veterinarska stanica i druge, da bi nastavile rad, obezbijeđen je privremeni smještaj.

Sredstvima solidarnosti i sredstvima Samoupravne interesne zajednice stanovanja izgrađeno je 15 stanova za najugroženije porodice, a 650 građana dobilo je i kredite pod povoljnim uslovima za obnovu svojih domaćinstava u ukupnom iznosu od preko 2 milijarde i stotinu miliona starih dinara. Obezbijeđena je pomoć za osposobljava-

nje škola, mjesnim zajednicama za izgradnju mostova, Samoupravnoj interesnoj zajednici za komunalije, Dobrovoljnom vatrogasnom društvu i drugim.

U toku su radovi na regulaciji rijeke Tešanjke na području grada u što će se do kraja 1977. godine uložiti 500 miliona starih dinara. Vrše se pripreme za izgradnju mostova u Tešanjki i Tešnju, izgradnju Doma kulture i drugih značajnijih objekata. U završnoj fazi je modernizacija puta Tešanj — Tešanjka, saniranje velikih klizišta na putevima, popravka i rekonstrukcija gradskih ulica, odnosno oštećenih komunalnih instalacija i sportskih terena. Bez obzira što će sve ovo uticati i na izmjene i dinamiku ostvarenja društvenog plana razvoja opštine do 1980. godine, što će biti potrebna znatna materijalna sredstva, prisutno je uvjerenje i optimizam da će teškoće biti uspješno savladane, a program sanacije u potpunosti realizovan.

Ovo uvjerenje potvrđuju već postignuti rezultati, prisutna socijalistička solidarnost svih radnih ljudi i građana, naša samoupravna organizovanost, koja je i u svim drugim prilikama bila najvažniji faktor u mobilizaciji naših snaga.

LEGENDA

KUDRET-VODA

Nebeska tutnjava. (Azrail. Šta li?) Tutanj.

»Ili grmi il' se zemlja trese,

Il' izlijeva Kudret-voda gradom?«

Bilo je to, moj sinko, silina, nezapamćena. Nebo se otvorilo, a odozgo, niz Bobarku, voda. Kudret-voda.

Priča starac.

Stogodišnjak. I hiljadu godina što ima.

Voda, ljudi. Sklanjajte se!

Kijamet. Smak svijeta. Ode grad. Sklanjajte se u Krnja-kulu. Ne obziri se na dućane, proklet bio! Svega biće, a života jok! Bijela dana — nikad više ako nas poplavi...

I poplavi Tešanj. Kudret-voda. I danas dani ima jedna rupa, gore, kad se krene uz Numeru, pokraj groblja gdje je neki gazija, junak, zatrpan, u snijegu. Pio, pio do kasno u noć, krenuo kući, prema Ravnama, pa ga snijeg obasuo, nasrnuo na njega, a proljeće na pomolu bilo. Pa, sad, kad snijeg iznenadi pupove u mladom šljiviku, svi kažu da su to GAZIJINE FURTUNE, biva junačka mećava iz koje se ni gazija iskobeljati nije mogao.

U Bobarki je bunar. I danas. Okolo granje. Nabacala djeca da voda ne izbije. Da ne izlije.

A poplavila je Tešanj. Prije ohoho godina. Kudret-voda.

Davno.

Možda je od tada ona pjesma:

»Tešanj grade, moj veliki jade...«

Pjesma nek' se pjeva, a ne bilo vode Kudret.

TEŠANJ LJETA 1976.

Izdao:
NARODNI UNIVERZITET TEŠANJ

Za izdavača:
Sead A. SMAILBEGOVIĆ

Tehnički urednik:
Savo PETROVIĆ

Korektor:
Milenko JUKIĆ

Recenzent:
Momčilo SPASOJEVIĆ

Tiraž:
2000 primjeraka

Štampa:
ŠTP »GRAFIČAR« DOBOJ

Za štampariju:
Inž. Miloš MARKOVIĆ

DOSADAŠNJA IZDANJA NARODNOG UNIVERZITETA

— 100 GODINA POZORIŠNE DJELATNOSTI

— DISERTACIJA O STVARALAŠTVU MUSE ĆAZIMA ĆATIĆA (Dr Abdurahman Nametak)

— NADE — zbirka tešanjskih pjesnika

— 15 GODINA AMATERSKOG POZORIŠTA TEŠANJ

— SABRANA DJELA (dvije knjige) Muse Ćazima Ćatića i romansi, Saliha Mešića (Tešnjaka, iz 1908.)

— ISTINA O REVOLTU — zbirka pjesama Smaila F. Terzića

— SJEĆANJA — zbirka pripovjedaka Halida Kadrića

— SA GORNJEG ČARDAKA — izbor balada, sevdalinki

tešanj

ljeta 1976.